

INKEREN KARTANON PUISTOSELVITYS

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Rakennettu ympäristö, hortonomi (AMK)

Kevät 2025

Hanna de Jong-Mannila

Tämä opinnäytetyö käsitteli Salossa Inkeren kylässä sijaitsevaa Inkeren kartanon puistoa ja puutarhaa, johon puutarha-arkkitehti Paul Olssonin teki puutarhasuunnitelman 1940-luvun lopulla. Selvitystyö tehtiin kartanon omistajan Jensenin perheen toimeksiannosta. Reinhold Jensenin pitkäjänteinen työ puiden parissa on tehnyt kartanon puistosta puu- ja pensaslajipuiston, arboretumin. Tieto eri puulajien alkuperästä oli kuitenkin jäänyt kirjaamatta seuraaville sukupolville, ja tieto oli säilynyt vain muistinvaraisena perimätietona.

Opinnäytetyön päätavoitteena oli koota ja dokumentoida tieto kartanon pihan ja rakennuksia ympäröivän puiston puustosta, sen nykytilasta ja peilata sitä puutarha-arkkitehti Olssonin suunnitelmaan. Toissijaisena tavoitteena oli tuottaa Jensenin perheelle tietoa Inkeren kartanopuistoon liitettävistä arvoista sekä kartanopuiston hoidosta. Opinnäytetyö pyrki vastaamaan seuraaviin kysymyksiini, miten kartanopuiston arvo määritetään ja mikä vaikutus arvoilla on ympäristön säilymiseen ja hoitoon.

Työn tietoperusta kerättiin historiallisten puutarhojen inventointimenetelmällä. Tämän työn keskeisin tulos oli maastoinventoinnin avulla tuotettu piirros kartanopuiston puista sekä listaus siinä esiintyvistä puulajeista. Lisäksi tuotettiin listaus niistä kasveista, jotka olivat Paul Olssonin suunnitelmassa ja jotka löytyvät puistosta edelleen. Työssä tunnistettiin myös Inkeren kartanoon liitettäviä arvoja.

Historiallisten puistojen arvojen määrittäminen vaatii perehtymistä niin alueen historiaan kuin nykytilaan. Arvojen tunnistamisella on keskeinen vaikutus kartanopuistojen säilymiseen, sillä ne vaikuttavat alueen kehitys- ja hoitotoimenpiteisiin. Inkeren kartanon puutarhan säilyttämiseksi suositellaan kehittämis- ja hoitosuunnitelman laatimista, joka huomioi alueen historialliset ja maisemalliset arvot.

Avainsanat Historiallinen puutarha, yleisinventointi, puisto, kartano

Sivut 61 sivua ja liitteitä 4 sivua

The park and garden of Inkere Manor in the village of Inkere in Salo are dealt with in this thesis. A garden plan was made by garden architect Paul Olsson in the late 1940s. The investigation was commissioned by the Jensen family.

The manor park has been turned into an arboretum by the long-term work with trees by Reinhold Jensen. However, the origin of different tree species has not been recorded for subsequent generations, and the information has only survived as a memory tradition.

The main objective of the thesis has been to collect and document information about the trees in the manor yard and the park surrounding the buildings, its current state and to compare it with garden architect Olsson's plan. A secondary goal is to provide the Jensen family with information about the values associated with Inkere Manor Park and the management of the Manor Park. The following questions are aimed to be answered by the thesis: how the value of a manor park is determined and what impact the values have on the preservation and management of the environment.

The inventory method of historical gardens has been used to collect the knowledge base of the work. The main result of this work is a drawing of the trees in the manor park produced by means of a terrain inventory and a list of the tree species found in it. In addition, a listing of the plants that were in Paul Olsson's plan and can still be found in the park was produced. The work also identified values associated with Inkere Manor.

Familiarization with both the history and current state of the area is required to determine the values of historical parks. The preservation of manor parks is directly impacted by the recognition of values, as they have a direct impact on the management measures in the area.

In order to preserve the garden of Inkere Manor, it is recommended that a development and management plan be drawn up that takes into account the historical and landscape values of the area.

Keywords Historical garden, inventory of historical gardens, park, manor

Pages 61 pages and appendices 4 pages

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Historiallisten puutarhojen inventointi ja hoito.....	7
2.1	Inventoinnin tavoitteet ja vaiheet	7
2.2	Arvoalueiden hoitoa ohjaavat tekijät.....	10
2.3	Suomen kartanoiden syntyhistoria	11
2.4	Kartanopuistoihin ja -puutarhoihin liitettyjä arvoja.....	13
2.5	Kartanopuiston hoidon työtapoja.....	15
3	Inkeren kartano	20
3.1	Inkeren kartanon historia.....	20
3.1.1	Vuodet 1500–1891: Kruununtilasta ratsutilaksi	21
3.1.2	Vuodet 1891–1939: Talo siirtyy Jensenin suvulle	23
3.1.3	Vuodet 1944–1990: Uudistusten aika	25
3.2	Inkeren kartanopuiston satavuotinen kehitys.....	27
3.3	Paul Olssonin puutarhasuunnitelma Inkeren kartanopuistoon	35
4	Inkeren kartanopuiston nykytila	39
4.1	Kartanopuiston suojelutilanne	42
4.2	Kartanopuiston kasvillisuuden inventointi.....	43
4.2.1	Nostoja puiston puustosta	44
4.2.2	Nykyinen kasvillisuus verrattuna Olssonin kasvillisuussuunnitelmaan	54
4.3	Kohteen merkittävyys ja siihen liitetyt arvot.....	56
5	Inkeren kartanopuiston kehittäminen.....	58
6	Johtopäätökset.....	60
	Lähteet	64

Liite 1. Piirros kartanon puutarhan puustosta

Liite 2. Puut ja pensaat sekä niitä vastaavat numerot

Liite 3. Olssonin kasvillisuusluettelo

1 Johdanto

Kartanopuistot ovat niin kulttuuri- ja puutarhahistoriallisesti kuin luonnon monimuotoisuuden kannalta poikkeuksellisia viheralueita. Ne ovat osa suomalaista rakennettua ympäristöä, joiden ylläpito vaatii erityistä tietoa ja osaamista. Näiden ympäristöjen säilyminen vaatii myös sivistyksen asennetta, omien juurien tuntemista sekä vastuun kantamista niin nykyisyydestä kuin tulevaisuudesta.

Tämä opinnäytetyö käsittelee Salossa Inkeren kylässä sijaitsevaa Inkeren kartanon puistoa ja puutarhaa, johon puutarha-arkkitehti Paul Olssonin teki puutarhasuunnitelman 1940-luvun lopulla. Selvitystyö tehtiin Jensenin perheen toimeksiannosta, kartanon nykyisen omistajan Henrik Jensenin siskon, Maija Jensenin ohjauksessa.

Inkeren kartano sijaitsee Varsinais-Suomessa Salossa, kauniisti kumpuilevassa peltomaisemassa Inkeren kylässä. Kartanon historia ulottuu aina 1500-luvulle. Jensenin suvun omistuksessa tila on ollut vuodesta 1891. Kartano on kokenut joitakin vuosia sitten sukupolven vaihdoksen, kun Henrik Jensen otti tilan hoitaakseen. Tila on tällä hetkellä asuttu ja siellä harjoitetaan aktiivista maataloustoimintaa sekä karjankasvatusta.

Kartanon edellinen isäntä Reinhold Jensen on ollut koko ikänsä hyvin kiinnostunut puista. Kiinnostus puihin on kantanut läpi koko elämän ja se näkyy Inkeren kartanon pihassa lukuisina erilaisina puulajeina, joita hän on 1960-luvulta lähtien istuttanut tai kylvänyt. Vuosien saatossa kartanon puistosta on muodostunut puu- ja pensaslajipuisto, arboretum. Tieto eri puulajien alkuperästä on kuitenkin jäänyt kirjaamatta seuraaville sukupolville, ja tieto on säilynyt vain muistinvaraisena perimätietona.

Tämä opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisena opinnäytetyönä. Työn päätavoitteena on ollut koota sekä dokumentoida tieto kartanon pihan ja rakennuksia ympäröivän puiston puustosta, sen nykytilasta ja peilata sitä puutarha-arkkitehti Olssonin suunnitelmaan. Toissijaisena tavoitteena on tuottaa Jensenin perheelle tietoa Inkeren kartanopuistoon liitettävistä arvoista sekä kartanopuiston hoidosta. Opinnäytetyö pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin, miten kartanopuiston arvo määritetään ja mikä vaikutus arvoilla on ympäristön säilymiseen ja hoitoon.

Työn teoriaosassa käydään läpi historiallisten puutarhojen inventointikäytäntöjä, kartanopuistoihin liitettäviä arvoja, sekä historiallisten puistojen hoidon periaatteita. Inkeren kartanoa käsittelevässä osuudessa käydään läpi ensin talon historia ja sen jälkeen

puutarhan kehitys viimeisen sadan vuoden aikana hyödyntäen vanhoja asemakaavakuvia sekä valokuvia. Kartanopuiston nykytilaa käsittelevässä osuudessa käydään läpi Inkeren kartanopuiston puusto sekä verrataan nykyistä kasvillisuutta Paul Olssonin kasvillisuuslistaan. Lopuksi on arvioitu kartanopuiston merkittävyys ja siihen liitettävät arvot sekä arvioitu Inkeren kartanopuiston kehittämisperiaatteiden tavoitteita.

2 Historiallisten puutarhojen inventointi ja hoito

Kartanopuistot ja -puutarhat ovat merkittävä osa rakennettua kulttuuriympäristöä ja -perinnettä. Näiden historiallisten ympäristöjen säilyminen sukupolvelta toiselle vaatii hoidon ja ylläpidon lisäksi erityistä asiantuntemusta. Kansainvälinen maisema-arkkitehtiliitto (IFLA) on yhdessä ICOS:in (International Committee for Historic Gardens) kanssa laatinut vuonna 1981 Firenzen julistuksen, johon on kirjattu puistojen ja puutarhojen restaurointiin ja suojeluun liittyvät periaatteet. Julistus on keskeinen dokumentti historiallisten puutarhojen suojelu- ja suunnittelutöissä. (Suomen ICOMOS, n.d.)

Tässä työssä historiallisen puutarhan käsite nojaa Firenzen julistuksessa artikkelissa 1. annettuun määritelmään, jonka mukaan: ”Historiallinen puutarha on rakennus- ja puutarhakulttuurin luomus, jolla on yleistä historiallista ja taiteellista merkitystä. Näin ollen sitä tulee pitää monumenttina.” (Suomen ICOMOS, n.d.) Kartanopuistolla tarkoitetaan historiallista puutarhaa, joka sijaitsee kartanoympäristössä.

Muita tässä työssä käytettäviä puutarhataiteen käsitteitä ovat arboretum, hyötypuutarha, kujanne, maisemapuutarha ja puisto. Arboretumilla tarkoitetaan puu- ja pensaslajipuistoa, hyötypuutarhalla hyöty- ja koristekasvien viljelyyn tarkoitettua puutarhaa. Kujanteella tarkoitetaan kulkuväylän molemmin puolin istutettuja puurivejä. Maisemapuutarha on vapaamuotoinen ja luonnon muovaama sommitelma puita ja kasveja. Puistolla tarkoitetaan viheraluetta, joka on alueeltaan laaja ja jossa kasvit sekä puut kasvavat vapaamuotoisesti. Puutarhalla tarkoitetaan hoidettua, rakennuksen yhteyteen rajautuvaa puistoa pienempää viheraluetta. (Hautamäki 2000, ss. 66–67)

2.1 Inventoinnin tavoitteet ja vaiheet

Museovirasto on tuottanut Suomeen historiallisten puutarhojen kartoitukseen tarkoitettua inventointioppaan, jonka tavoitteena on herättää kiinnostusta Suomen historiallisten puutarhojen kartoittamiseen ja toisaalta luoda yhtenäiset raamit kartoitustyölle. (Hautamäki 2000, s.5) Tavoiteltavaa on, että inventoitavia puutarhoja valitaan mukaan mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti. Jos tämä ei kuitenkaan ole resurssien käytön puolesta mahdollista, tulisi työ painottaa kohteisiin, jotka ovat historiallisesti hyvin säilyneet, kohteet ovat uhanalaisia tai niihin liittyy toisenlaista historiallista arvoa tai mielenkiintoa. Inventoinnin kohteet ovat aina itsenäisiä, selvärajaisia puutarha-, puisto tai viherkohteita, ei koskaan laajoja luonto- tai kulttuurimaisemia. (Hautamäki 2000, s. 9)

Historiallisten puutarhojen inventointi on tapa tuottaa systemaattista ja vertailukelpoista tietoa historiallisista puutarhakohteista. Inventoinnin käytänteitä on ollut Suomessa kehittämässä Museovirasto, Puutarhataiteen seura ja Suomen ICOMOS:in maisematyöryhmä. (Hautamäki, 2000, s. 9)

Inventointia voidaan toteuttaa kahdella eri tavalla riippuen tarvittavasta tiedon määrästä, joko yleis- ja kohdeinventointina. Yleisinventointi tavoittelee yleispiirteistä selvitystä kohteesta, jossa kohteen perustieto kerätään lyhyen ajan kuluessa, mutta systemaattisesti ja määritetyssä laajuudessa. Tieto kerätään valmiiseen lomakepohjaan ja yhdenmukaisuutta pyritään toteuttamaan sovituin käsitteiden ja sanaston avulla. Yhdenmukaisesti kerätty tieto mahdollistaa eri kohteiden arvioinnin ja vertailun, sekä jatkotoimenpiteiden suunnittelun. Yleisinventoinnin tuottamiseen ei ole ammatillisia pätevyysvaatimuksia, mutta suositeltavaa on, että tekijällä on alan koulutus ja tekemiseen osallistuu eri taustaisia ammattilaisia. (Hautamäki, 2000, ss. 9–10)

Kohdeinventointi on selvitykseltään tarkempaa sekä pitkäkestoisempaa tutkimusta. Sen tavoite on tuottaa tietoa, joka palvelee tieteellistä tutkimusta tai muuta vaativaa työtä, kuten restauroinnin suunnittelua. Kohdeinventoinnin tuottaminen vaatii ammatillista pätevyyttä ja erikoisosaamista. (Hautamäki, 2000, s. 9)

Yleisinventoinnissa työ jakautuu neljään vaiheeseen, jotka ovat esi- ja historiallinen selvitys, maastoinventointi ja arvotus. Inventointityön aikana kerättävä tieto kootaan inventointilomakkeelle, jossa kohteen tiedot jaetaan neljään kategoriaan; kohteen perustiedot, historia, kohteen kuvaus ja nykytila sekä kohteen merkittävyys. (Hautamäki, 2000, ss. 36–37)

Esiselvitysvaiheen työ aloitetaan perehtymällä kohdealueen puutarha- ja kulttuuriympäristöselvityksiin, historiallisia puutarhoja koskevaan kirjallisuuteen, sekä suunnitelma- ja arkistoluetteluihin. Tässä työvaiheessa kohteen perustiedot, kuten esim. kohteen paikka ja omistustiedot, sekä kohdetyypitiedot kootaan inventointilomakkeelle. Esiselvitysvaiheen tavoitteena on luoda kohteesta yleiskuva ennen varsinaisen selvityksen aloittamista. (Hautamäki, 2000, ss. 14–31)

Historiallisen selvitystyön tavoitteena on saada yleiskuva kohteen keskeisimmistä historiallisista vaiheista. Suppeimmalla tasolla tieto voi olla kohteen perustamisajankohta, suunnittelija- ja rakennuttajatieto ja sen lisäksi aikajana, josta nähdään kohteen keskeiset näkyvät piirteet. Historiallisen selvityksen ei edellytetä vastaavan historiantutkimusta, vaan

kohteesta kerätään tietoa yleisesti tunnetusta lähdekirjallisuudesta sekä yksityisistä kokoelmista. Lähdeaineistoa ovat historialliset kartat, suunnitelmat ja valokuvat. Historiallinen selvitystyö voidaan teettää halutessa myös laajemmin ja erillisenä osana inventointia, mikäli näin halutaan. Perusteellista historiaselvitystä pidetään ihanteellisena, mutta ei välttämättömänä. Kohteesta kerätty tieto kootaan lähdeluetteloksi inventointilomakkeelle ja vain tärkeimmät sisällöt kopioidaan ja kerätään kohteen kansioon. (Hautamäki, 2000, ss. 14–17)

Maastoinventoinnin tavoitteena on kuvata kohde sen nykyisessä tilassa. Inventoinnin tulokset kirjataan pohjakarttaan sekä valokuvataan. Maastoinventoinnissa dokumentoidaan tärkeimmät näkymät, rakenteet, pinnoitteet, kasvustot, vesiaiheet, luonnonkohteet ja esineistö. Pohjakartasta tulee käydä ilmi rakenteet, kasvillisuuden yleispiirteet, maastonmuodot, käytävät ja tärkeimmät näkymät. Kohteen maisemallinen sijainti, nykyinen käyttö, kunto ja mahdolliset häiriötekijät tulee myös kirjata. Edellä mainittujen lisäksi kuvataan myös omakohtainen kokemus paikan hengestä, jossa tuodaan esiin dokumentoijan kokema ensi- ja yleisvaikutelma kohteesta. Valokuvatessa kohdetta tulisi myös pyrkiä luomaan kuvapareja historiallisten kuvien kanssa, jolloin paikan kehittyminen tai muuttuminen voidaan konkreettisesti avata lukijalle. (Hautamäki, 2000, ss. 23–25)

Kohteen arvotus tehdään inventointityön päätteeksi. Tavoitteena on arvioida perustellen inventoitu puutarhakohde joko merkittäväksi tai erityisen merkittäväksi kohteeksi. Puutarhainventoinnissa käytetään samoja yleisiä arvottamisperusteita kuin rakennetun kulttuuriympäristön arvottamisessa. Kohteen arvottamisessa punnitaan sen historiallinen arvo, puutarhataiteellinen arvo, maisemallinen arvo ja puutarhanhoidollinen eli hortikulttuurinen arvo. Näiden arvojen täyttymisen kriteerit on kuvattu taulukossa 1. (Hautamäki, 2000, s. 26)

Taulukko 1. Puutarhainventoinnissa käytettyjä arvottamisperusteita (Hautamäki, 2000, s. 26)

Arvottamisperuste	Kriteerit
Historiallinen arvo	Kohde on erityisen vanha, kerroksellinen tai onnistuneesti säilyttänyt tietyn ajanjakson. Kohteeseen liittyy merkittäviä ihmisiä, tapahtumia tai aatteita.

Puutarhataiteellinen arvo	Kohde edustaa historiallisen tyyliuunnan tai suunnittelijan tyyppillisiä tai ainutkertaisia toteutuksia. Kohde on olennainen osa arvokasta rakennusta tai rakennettua ympäristöä.
Maisemallinen arvo	Kohde on esteettisesti arvokas, tasapainoinen ja ehjä. Kohde voi olla osa laajempaa maisemakokonaisuutta ja sisältää merkittäviä luontoarvoja.
Puutarhanhoidollinen eli hortikulttuurinen arvo.	Kohde on lajistoltaan, hoito- tai viljelymenetelmiltään arvokas.
Käyttöarvo	Kohde on virkistyksen, puutarhatalouden, opetuksen tai tutkimuksen kannalta arvokas. Kohde on osa paikallista identiteettiä.

Historiallisten puutarhakohteiden arvottaminen tehdään yhteistyössä inventoijan ja mahdollisen taustaryhmän kanssa. Valtakunnallinen merkittävyys voidaan määrittää vasta alueinventoinnin jälkeen, jolloin vertailutietoa on ehditty kerätä riittävästi arvotusta varten. (Hautamäki, 2000, s. 26)

2.2 Arvoalueiden hoitoa ohjaavat tekijät

Kartanopuistot ja -puutarhat ovat lähtökohtaisesti ainutlaatuisia arvoalueita, joiden säilyminen jälkipolville tulee varmistaa. Arvoalueiden hoitoon liittyvä ohjeistus on kuitenkin Suomessa vielä melko kehittymätöntä.

Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020 mukaisesti viheralueet jaetaan kolmeen kunnossapidon pääluokkaan; R rakennetut viheralueet, A avoimet viheralueet ja M metsät. Rakennetuista viheralueissa on yksi alaluokka R1 nimeltään arvoviheralueet. (Tajakka, 2020, s. 24) Arvoviheralueiden hoidon osalta todetaan, että kohteen kunnossapidon tavoitteena on pitää alue alkuperäisen suunnitelman mukaisena tai kehittää sitä kohdekohtaisen hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti (Tajakka, 2021, s. 20).

RAMS 2020 pääluokkia täydentävät alaluokat, joita ovat suojelualueet, maankäytön muutosalueet ja puhtaanapitoluokitus. Suojelualueiden kunnossapidon työselosteessa VKT 21 (Tajakka, 2021, s. 18–20) todetaan että suojelualueiden ympäristön hoidosta seuraavaa: ”Suojelualueiden hoidon tavoitteena on turvata lajiston ja luontotyyppien monimuotoisuutta, sekä huolehtia kansallismaiseman, kulttuuriperinnön, virkistys- ja retkeilyalueiden tai muun erityisen arvon säilymistä.” Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020 (Tajakka, 2020,

s.82) todetaan, että sekä julkisissa, että yksityisissä kohteissa suojeltua kohdetta hoidetaan kohdekohtaisen hoito- ja käyttösuunnitelman mukaan.

Esimerkiksi Helsingin kaupunki käyttää arvoluokitusmenetelmää varmistamaan, että kaupungin arvokkaiden kartanokohteiden hoito ja ylläpito on oikeasuhtaista. Luokitus ohjaa suunnittelua, peruskorjaustyötä, sekä asettaa hoidolle vaatimustason. Mitä korkeampi luokitus on, sitä tiukemmin sitä ohjataan. Kohteen luokasta riippumatta siitä teetetään kohteesta ennen puistosuunnittelun aloittamista historiaselvitys, kasvillisuus- ja luontoinventoinnit. (Perälä ym., 2017, ss. 58–60)

Arvokohteet luokitellaan joko valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaiksi kohteiksi. Määräävänä arvona luokittelussa on kohteen kulttuurihistoriallinen arvo. Valtakunnallisesti arvokkaat kohteet ovat myös valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY) ja ne luokitellaan tasoon yksi. Ensimmäisen tason kohteissa keskeistä on säilyttää sen ominaispiirteet ja yksityiskohdat. Vähäiset muutokset ovat mahdollisia, mutta niiden tulee sopia yhteen kulttuurihistoriallisten arvojen kanssa. Myös kohteen luontoarvoja pyritään säilyttämään, mutta ne ovat alisteisia kulttuurihistorialliselle arvojen säilymiselle. Maakunnallisesti arvokkaat kohteet luokitellaan tasoon kaksi ja näissä kohteissa on ensisijaista säilyttää kohteen nykytaso tai palauttaa sen heikentyneet arvot. Kohteeseen voidaan tehdä perusteltuja muutoksia, mutta niiden sekä muiden arvojen ja toiminnallisten sekä sosiaalisten tekijöiden tulee tukea kohteen kulttuurihistoriallisia arvoja. Paikallisesti arvokkaat kohteet luokitellaan tasoon kolme. Näiden kohteiden toimenpiteet tulee toteuttaa sopusoinnussa sen ominaispiirteiden, ympäristön ja rakennusaikakauden piirteiden kanssa. Näissäkin kohteissa muutokset tulee tehdä kulttuurihistoriallisia arvoja kunnioittaen, mutta kohteen luontoarvojen perusteella voidaan kohteen jotain osa-aluetta muuttaa. Näin esimerkiksi lahoppuuta voidaan jättää puistoon. (Perälä ym., 2017, ss. 58–63)

2.3 Suomen kartanoiden syntyhistoria

Tässä kappaleessa käydään lyhyesti läpi suomalaisten kartanoiden syntyhistoria.

Kartanopuistot ja -puutarhat ovat kiinteä osa kartanoita ja siksi on tärkeää tuntea kartanoiden syntyhistoria.

Kartanoiden ja kartanolaitoksen syntyyn on merkittävästi vaikuttanut säätyjärjestelmän kehittyminen, kruununun tarve saada palvelukseensa ratsumiehiä, sekä kuninkaan privilegioiden eli etuoikeuksien myöntäminen ylimmille säädyille. (Haikonen & Teräväinen, 2006, s. 8)

Ensimmäisten kartanoiden synty ajoittuu Suomen historiassa keskiajalle vuosiin 1150–1450. Suomi oli tuolloin Ruotsin vallan alla ja yksi sen monista maakunnista. Aikakausi oli varsin vilkas ja kilpailua vallasta käytiin uskonnollisin, poliittisin ja taloudellisin motiivein. Aikaan mahtui niin ristiretket, Hansaliiton synty, kuin Pähkinäsaaren rauha 1323, jossa ensimmäisen kerran määritettiin Suomen itäraja. Hallinnollinen malli Suomeen alkoi muodostua, kun vuonna 1280 Suomen käskynhaltijaksi nimettiin ensimmäinen kuninkaan edustaja, Kaarle Kustaanpoika. Hänen asemapaikakseen määrättiin Turku. Samalla maa jaettiin linnalääneihin, joita johtamaan asetettiin linnanherrat. (Laurila & Saija, 1990, ss. 30–31)

Kuninkaan alkaessa jakaa eri väestöryhmille toisistaan poikkeavia etuoikeuksia eli privilegioita, alkoi kansa jakaantumaan 1200-luvulla eri säädyiksi. Pohjana säätyjaolle toimi työnjako, jossa kukin sääty erikoistui omiin tehtäviinsä. Alkuaatelin muodostivat niin sanotut mahtimiehet, jotka olivat muita vauraampia ja joiden joukosta kuningas valitsi korkeimmat virkamiehet ja asemiesseurueet. Aatelisto sai etuoikeutensa ensin henkilökohtaisesti suoraan kuninkaalta ja myöhemmin ne myönnettiin suoraan koko säädyille. Papisto pääsi nauttimaan kirkolle myönnettyistä etuoikeuksista ja porvarit kaupungeille annetuista etuoikeuksista. Talonpojat eivät muodostaneet vielä omaa säätyä ja jäivät sen vuoksi ilman etuoikeuksia. Muutoksen tähän kuitenkin toi kuninkaan päätös rajoittaa ratsumiesten pidon käytännössä itselleen. Ratsumiehiä tarvittiin kuitenkin lisää ja kuninkaan vuosittain järjestämässä asekatselemissa kuka tahansa saattoi ilmoittautua ratsumieheksi. Tähän tarjoukseen tarttuivat yleensä varakkaat talonpojat, jotka pystyivät hankkimaan kunnollisen ratsun ja tarvittavat varusteet. Vastineeksi tästä kuningas myönsi ratsumiehen omistamalle tilalle verovapauden. Tästä on saanut nimensä rälssisuku, joka viittaa ruotsinkieliseen sanaan frälse, tarkoittaen vapaata. Ajan kuluessa tuli tavaksi, että poika seurasi isäänsä ratsumieheksi ja verovapaus alkoi kulkea suvussa. (Laurila & Saija, 1990, ss. 35–36) Myöhemmin 1600–1700-luvuilla rälssitilaksi kutsuttiin tilaa, jonka omisti aatelismies ja jota vuokraviljeli lampuoti eli talonpoika (Haikonen & Teräväinen, 2006, s. 23).

Kartanot edustivat herraskulttuuria, jonka sosiaalinen asema periytyi sukupolvelta toiselle. Historia osoittaa, että talo on voinut saada kartanostatuksen useammalla eri tavalla. Ensimmäiset kartanot Suomessa olivat kruununkartanoita, jotka Ruotsin kruunu perusti korkeille virkamiehilleen. Nämä kartanot olivat alun perin kruunun omistuksessa, mutta myöhemmin ne siirrettiin läänityksillä aatelisten omistukseen. Näin muodostuivat ensimmäiset aateliskartanot. (Haikonen & Teräväinen, 2006, s. 8)

Säteriksi kutsuttiin kuninkaan aateliselle lahjoittamaa maata, johon oli rakennettu asuinkartano. Rälssisäteriksi puolestaan kutsuttiin kaikkia veroista ja muista velvoitteista

vapautettuja aatelisten itse asuttamia kartanoita. Näitä yksittäistiloja muodostui 1600-luvulla pienten kylien paikoille ja 1700-luvulla niitä laskettiin olevan Suomessa yhteensä 234 kappaletta. Rälssisätereiden eli aatelisten asumakartanoiden katsotaan olevan varsinaisia historiallisia kartanoita. (Haikonen & Teräväinen, 2006, s. 23)

Itä-Suomeen syntyi joukko niin sanottuja sotilaskartanoita, kun Savon prikaatin upseerit ja Haapaniemen kadettikoulun opettajat asutettiin Sisä-Suomeen (Haikonen & Teräväinen, 2006, s. 9). Näistä jäljellä olevia ja elinvoimaisia kartanoita Joroisissa ovat esimerkiksi Järvikylän, Frugårdin, Paajalan, Koskenhovin ja Torstilan kartanot.

Teollistumisen myötä lähinnä ruukkien yhteyteen syntyneet kartanot edustavat uudenlaista kartanotyyppiä. Nämä kartanot olivat suuria teollisuus- tai tuotantolaitoksia, joissa eli kartanoille tyypillinen hierarkkinen kulttuuri. Näiden omistajat edustivat vaurautta ja sen myötä saatua valta-asemaa, eikä näiden omistajilla ollut aatelista sukutaustaa. (Haikonen & Teräväinen, 2006, s. 9).

2.4 Kartanopuistoihin ja -puutarhoihin liitetyjä arvoja

Kartanokohteisiin liittyy paljon historiallisia arvoja, jotka ulottuvat puutarhaan, alueen maankäyttöön, kulttuuri- ja rakennushistoriaan, sekä henkilö- ja tapahtumahistoriaan. Koska kartanopuistoihin liittyy monenlaisia arvoja, niitä kuvataankin usein arvotiivistyminä. Inventoinnin aikana tunnistetaan ja sanoitetaan kohteeseen liittyviä arvoja. Tämä auttaa ymmärtämään kohteen merkityksen ja arvon sille ympäristölle missä se sijaitsee. Lisäksi ne antavat tietoa ja oivalluttavat, miksi näiden ympäristöjen säilyminen jälkipolville mahdollisimman autenttisina on tärkeää. (Perälä ym., 2017, s. 41)

Kansallisen kulttuuri- tai luontoperinnön arvojen säilyminen on myös määritelty maankäyttö- ja rakennuslain valtakunnallisissa alueiden käyttötavoitteissa. Näin valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperintöjen arvot, monimuotoisuus ja ajallinen kerroksellisuus huomioidaan sekä maakuntien että kuntien suunnittelussa ja kaavoituksessa. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 § 22)

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA) sekä valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) ovat inventoinnin kautta tunnistettuja ympäristöjä, jotka edustavat Suomen historiaa alueellisesti, ajallisesti tai rakennus- ja ympäristötyypeittäin. Näiden merkittävien kulttuuriympäristöjen säilymisen turvaaminen on yksi valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden keskeisistä tavoitteista. (Museovirasto, n.d.)

Kartanon päärakennus on kartanopuiston sydän. Rakennuksen kunnolla ja käytöllä on suora vaikutus sitä ympäröivään puistoon. Ne luovat myös kulttuuristoriallista perspektiiviä maisemaan. Historian saatossa ovat kartanot poikenneet ympäristöstään varallisuudeltaan, kansainvälisiltä yhteyksiltään, sekä kiinnostuksellaan esimerkiksi dendrologiaan. Kartanon omistajilla on ollut mahdollisuus palkata puutarhasuunnittelijoita ja puutarhureita ja siten niihin on muodostunut puutarhataiteellisesti arvokkaita sommitelmia tai harvinaisia kasvilajistoja. (Perälä ym., 2017, ss. 45–53)

Kartanoiden puistot ja puutarhat ovat parhaimmillaan erittäin lajirikkaita biotooppeja, joissa tavataan harvinaisia lajeja. Näiden merkittävät ekologiset arvot on tunnistettu johtuvan useista tekijöistä. Kartanot ovat aikanaan perustettu viljaville jokisuistoalueille, jotka ovat olleet ilmastoltaan ja maaperältään suotuisia. Näillä alueilla on lajistossaan sekä ihmisen kylvämiä tai istuttamia lajeja, että luontaisesti siellä kasvavia lajeja. Tämän lisäksi on vielä lajeja, jotka ovat levinneet sinne tahattomasti ihmisen toiminnan myötä, eli ns. vanhan kulttuurin seuralaiskasveja. Puutarhat ovat monimuotoisia ja sisältävät nurmialueita, niittyjä, ketoja, yksittäispuita, pensaita, perennoja ja hyötykasveja muodostaen usein mosaiikkimaisia alueita. Lisäksi niihin on rakennettu tai sisällytetty vesiaiheita, joiden ympärille on istutettu siihen sopivia lajeja sekä luonnonmetsiä, joita täydennysistutettiin erikoisimmilla lajeilla. Kartanopuistoista syntyi näin ympäristöään lajirikkaampia alueita, joissa myös geneettinen monimuotoisuus on ympäristöä suurempaa. (Perälä ym., 2017, ss. 54–55)

Kartanopuistojen reuna-alueet ovat luonnonmukaisempia, mutta voivat silti olla myös hyvin lajirikkaita alueita. Kartanopuistojen ympäristön yhtäaikainen stabiilisuus sekä niiden samanlainen ja jatkuva hoito ovat luoneet olosuhteet, joissa parhaimmillaan viihtyvät vaativat ja harvinaiset lajit. Tällaisia ovat esimerkiksi tietyt niittyheinät tai vain tietynlaisissa kolopuissa esiintyvät kovakuoriaiset. Suurta ekologista arvoa on myös tunnistettu kartanoiden alueella kasvavissa vanhoissa puissa ja erityisesti vanhoissa jalolehtipuissa. Näissä on todettu kasvavan suuri määrä eliöitä, joita tavataan vain vanhoissa jalopuissa. Niissä saattaa elää lukuisia erilaisia hyönteisiä, epifyyttijäkälä ja -sammalia, sieniä ja lahottajia. Vanhat puut tarjoavat elinympäristön myös linnuille, oraville ja jyrsijöille. Vielä onntoinakin ne tarjoavat elinympäristön suurelle joukolle lajeja, jotka tarvitsevat eläkkeen puun koloja ja lahopuumassaa, eli mulmia. Lisäksi tiedetään, että vanha tammi muokkaa maaperää ja tarjoaa ympäristön lajeille, jotka hyödyntävät tammen kariketta. Myös vanhat rakennukset ja rauniot tarjoavat uniikin elinympäristön tiettytyypisille lajistoille. Esimerkiksi vanha betoninen raunio voi tarjota elinympäristön harvinaiselle kalkinsuosijayhteisölle, joille Suomen luontainen hapan maaperä ei muuten mahdollista olemassaoloa. (Perälä ym., 2017, ss. 55–56)

Erityisesti julkisiin kartanopuistokohteisiin liitetään myös sosiaalisia arvoja, sillä ne lisäävät yleistä viihtyvyyttä ja hyvinvointia. Julkisissa kohteissa voidaan myös järjestää kursseja ja muuta ympäristöön sopivia toimintaa. (Perälä ym., 2017, s. 57)

2.5 Kartanopuiston hoidon työtapoja

Suojeltujen tai historiallisesti merkittävien puistojen ja puutarhojen osalta löytyy tavoitteita, mutta niiden kunnossapitoon ei löydy juurikaan ohjeistusta, saati alan erikoiskoulutusta. Kartanoympäristöjen hoito vaatii erityyppistä osaamista ja asiantuntevia tekijöitä, sillä niiden ympäristö poikkeaa modernista rakennetusta ympäristöstä niin kasvillisuuden kuin maaperänkin osalta. Hoidon työtapoja voi yleisluonteisesti kuvata niin, että tässä ympäristössä työskennellessä työhansikkaat vaihtuvat silkkihansikkaisiin. Toimenpiteet ovat harkittuja, hidastempoisia ja pienieleisiä verrattuna tavanomaisten puistojen kunnossapitoon.

Helsingin kaupungin rakennusvirasto on laatinut julkaisun, joka sisältää havaintoja ja ohjeita vanhoja puistoja sekä puutarhoja kunnostaville ammattilaisille (Perälä ym., 2012, ss. 23–24). Tämän kappaleen taulukoihin 2–5 on koottu näitä ohjeita koskien puustoa, pensaita ja nurmialueita.

Taulukossa 2 on kuvattu yleisiä ohjeita liittyen vanhojen puistojen hoitoon. Ensimmäisenä on hyvä huomioida vanhojen puistojen hoitoon liittyvä pitkä aikaperspektiivi. Tähän on yleensä kaksi syytä. Ensimmäinen on vähäiset hoitoresurssit ja toinen se, että hoitotoimenpiteillä pyritään varmistamaan kasvien hyvinvointi ja kasvu, niin että ne säilyvät mahdollisimman pitkään. Hoitotoimenpiteitä suunniteltaessa on nämä kaksi tekijää hyvä huomioida ja keskittää toimenpiteet niin, että työ aloitetaan niistä, jotka kriittisimmin tarvitsevat hoitoa. Hoitotoimenpiteet suositellaan tekemään ihmisvoimin esimerkiksi niin, että pensaiden leikkaukset tehdään saksilla eikä moottorisahalla, jotta fokus pysyy vain tarpeellisen poistamisessa, eivätkä rungot ympäriltä vahingoitu. Vanhojen puistojen perustukset ovat ajalta, jolloin perustuksia ei luotu murskekerroksin, vaan ne muodostuivat pintaa muokkaamalla. Esim. nurmialue oli aluksi niitty, jota aloitettiin leikkaamaan lyhyeksi ja ajan myötä siitä muodostuu nurmialue (Ilola, 2024). Näille alueille ei voi tuoda suuria työkoneita, sillä niiden paino aiheuttaisi painaumuksia pintakerrokseen, tiivistäisi maanalaisia kerroksia ja muuttaisi siten kasvuolosuhteita. Mikäli hoitotoimenpiteet vaativat työkoneita, esimerkiksi puiden kaato, suoritetaan työ maan ollessa roudassa. (Perälä ym., 2012, ss. 25–29).

Taulukko 2. Yleisiä ohjeita vanhojen puistojen hoitoon (Perälä ym., 2012, ss. 25–29).

Aihe	Selite
Vanhojen puistojen kunnostuksen aikaperspektiivi	Vanhojen puistojen kunnostuksen suunnittelu ja toteutus voi kestää vuosia. Siksi on tärkeää määrittää alueet, jotka ovat ensisijaisesti säilytettävä ja priorisoida toimenpiteet varmistamaan niiden säilyminen jälkipolville.
Vanhojen puistojen kasvien käsittely	Vanhojen puistojen kasvillisuutta käsitellään harkiten ja kiirettä. Kaikki hoidolliset toimenpiteet pyritään tekemään kasvin säilymisen kannalta parhaana ajankohtana.
Koneiden käyttö vanhojen puistojen kunnossapidossa	Raskasta kalustoa käytetään vain, jos se on aivan välttämätöntä, sillä maa painuu ja tiivistyy raskaan kaluston alla. Vanhojen puistojen perustukset eivät ole rakennettu kestämaan suuria koneita. Mikäli esim. puun kaato vaatii suuria koneita, tulee se tehdä maan ollessa roudassa. Routa suojelee maanalaisia rakenteita.

Taulukkoon 3. on koottu vanhojen puiden hoito-ohjeistuksia. Vanhoja puita hoidettaessa keskitytään puiden turvallisuuteen. Puista poistetaan kuolleita, vaurioituneita ja sairaita oksia ja elävää latvusta leikataan vain, jos se on puun hyvinvoinnin ja säilymisen kannalta välttämätöntä. Vanhoja, kuivuneita oksia voidaan jättää, jos ne eivät aiheuta vaaraa. Vanhojen puiden lannoitteena toimii sen oma tuottama lehtimassa ja lisälannoituksena sen juuriston alueelle voidaan levittää tuhkaa 3 vuoden välein. Uusia puita istutettaessa käytetään mahdollisuuksien mukaan puiston omia siementaimia. Puuntaimia voidaan myös ostaa, mutta silloin on hyvä tunnistaa, että geneettisesti erilaiset puut voivat kasvaa eri tavalla samassa ympäristössä. Myös taudinkestävyys on näillä puilla erilainen, vaikka olisivat samaa lajia. Jos vanha puu joudutaan kaatamaan, voidaan uusia puita kasvattaa kantovesoista. (Perälä ym., 2012, ss. 25–29).

Taulukko 3. Vanhojen puiden hoito-ohjeistus (Perälä ym., 2012, ss. 25–29).

Aihe	Selite
Vanhojen puiden hoitoleikkaukset	Puut leikataan lintujen pesimisajan ulkopuolella eli 1.8.-31.3 välisenä aikana. Kuivat ja vaaralliset oksat poistetaan. Vanhojen tammien kuivuneet pääoksat, jotka eivät ole vaarallisia voidaan

	jättää poistamatta puun yleisilmeen säilyttämiseksi. Latvuksia voidaan keventää turvatoimenpiteenä.
Vanhat puukujanteet pyritään säilyttämään	Kujanteen aukkoihin istutetaan puuttuvia puita.
Uusien puiden istutukset	Pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään puiston omia siementaimia. Uusia taimia hankittaessa tulee huomioida, että saman lajisilla kasveilla on ei ole sama geeniperimä kuin vanhoilla kasveilla ja sen vuoksi ne voivat kasvaa eri tahtisesti ja tai olla herkempiä kasvituholaisille tai -taudeille. Puistoistutuksissa ei käytetä milloinkaan katupuutaimia.
Kasviharvinaisuuksien lisääminen	Harvinaisia puita voidaan lisätä pistokkaista tai solukkoviljelyn avulla. Kasvatukseen otetaan aina huomattavasti enemmän (50kpl) kuin varsinainen tarve, sillä taimien kasvatukseen kestää vuosia. Parhailla yksilöillä on suurimmat edellytykset selvitä ja jatkaa kasvua.
Puiden uusiminen kantovesoista	Kantovesoista saadaan kasvatettua samaan kohtaan uusi puu, joka on geeniperimältään identtinen vanhan puun kanssa. Kantovesojen annetaan kasvaa ja niitä harvennetaan vuosittain niin, että lopulta jää vain kaksi parasta, joista valitaan se, josta kasvatetaan uusi puu.
Vanhojen puiden lannoitus	Vanhoja puita lannoitetaan levittämällä niiden juuriston alueelle tuhkaa kolmen vuoden välein.

Taulukkoon 4 on koottu tietoa pensaiden hoidosta. Lähtökohtaisesti vanhoja pensaita leikataan varovasti, harkiten ja hoitotoimenpiteet jaetaan ajallisesti usealle vuodelle. Näin voidaan varmistaa, että pensaan kasvu ei taannu, sitä ei altisteta kasvitaudeille tai pahimmassa tapauksessa hävitetä koko pensasta. Vanhojen pensaiden juurelle voidaan jättää lehtimassaa lannoitteeksi, enintään kuitenkin 10 cm. Lisäksi kolmen vuoden välein voidaan lisätä juuriston alueelle kompostimultaa sekä viiden vuoden välein tuhkaa.

Taulukko 4. Pensaiden hoito-ohjeet (Perälä ym., 2012, ss. 25–29).

Aihe	Selite
Vanhojen pensaiden leikkaus	Lähtökohtaisesti pensaita leikataan hyvin harkiten ja kaikki poistettavat rungot valitaan huolella. Työ jaetaan usealle vuodelle. Vanhoja pensaita ei saa leikata alas, sillä ne eivät välttämättä kestä sitä ja voivat taantua tai kuolla sen takia. Lisäksi vanhan pensaan alas leikkaus aiheuttaa härmä alttiutta erityisesti hernenpensaisissa, jasmikkeessa, kuusamissa, marjapensaisissa, orapihlajassa, ruusuissa sekä syreeneissä.

	<p>Nuorennusleikkaukset tehdään poistamalla vanhimpia runkoja, ja niitäkin vain muutama kerrallaan.</p> <p>Huonokuntoiset pensaat uudistetaan poistamalla kuivat sekä muutama vanha oksa.</p> <p>Uudistusleikkaus tehdään 5 vuoden välein, jotta leikattujen oksien tilalle ehtii kasvaa uutta kasvustoa. Mikäli omajuurinen pensas on kuitenkin leikattava alas, tulee se leikata n. 10 cm korkealle tapille. Matalta nousevat versot kasvavat paksuiksi ja vahvoiksi ja kestävät paremmin mm. lumen painon. Jos tappi jätetään liian pitkäksi ovat uudet oksat ohuempia ja heikompia.</p>
Vanhojen pensasaidanteiden leikkaus	<p>Vanhat pensasaidanteet kannattaa yrittää säilyttää nuorennusleikkauksen avulla, sen sijaan että ne korvattaisiin uusilla.</p> <p>Vanhoissa pensaissa ei esiinny härmää, mikä on uusissa taimissa esiintyvä ongelma.</p> <p>Työvälineenä käytetään käsisahaa, ei koskaan moottorisahaa.</p>
Pensaiden lannoitus	<p>Pensaiden lehdet jätetään tyvelle maatumään. Mikäli lehtiä kertyy yli 10 cm poistetaan niistä ylin kerros.</p> <p>Vanhoja pensaita lannoitetaan tuhkalla, joka levitetään juuriston alueelle. Toistetaan tarvittaessa 5 vuoden välein.</p> <p>Hoitotoimenpiteenä juuriston alueelle levitetään kompostimultaa. Toistetaan 3 vuoden välein.</p>

Vanhojen nurmialueiden hoitoon liittyy ohjeita, joiden tavoitteena on säilyttää niiden olemassaolo mahdollisimman pitkään ja niin samanlaisena kuin mahdollista. Alueen vanhoja kasvualustoja kierrätetään eikä korvata uusilla, jolloin voidaan hyödyntää vanhan nurmikon siemenpankkia ja mikrobiflooraa ja varmistaa nurmialueiden yhdennäköisyys ja talvenkestävyys. Hoitotyössä tulee myös pyrkiä vaalimaan nykyistä tilaa, vain hitailla toimenpiteillä vaikutetaan ravinnepitoisuuksiin, jotta ei heikennetä perinnekasvien kasvuolosuhteita. (Perälä ym., 2012, ss. 35–47). Taulukkoon 5 on koottu nurmialueita koskevia ohjeistuksia.

Taulukko 5. Nurmialueiden hoito-ohjeet (Perälä ym., 2012, ss. 25–29).

Aihe	Selite
Nurmialueen uusiminen sen alkuperä säilyttäen	<p>Työmaiden tieltä joudutaan joskus kuorimaan maata. Nurmikoiden vanhaa kasvualustaa ei kuitenkaan viedä pois vaan sitä käytetään uudelleen, sillä se sisältää vanhan nurmikon siemenpankin ja mikrobiflooran. Nurmetettaville alueille levitetään talteen otettua vanhaa kasvualustaa, josta se kasvittuu itsestään.</p> <p>Nurmialueiden alkuperäisyyden säilyttämisen ansiosta nurmikon väri, heinätyyppi, talvenkestävyys ja tautialttius pysyvät alueella samana.</p>

Vanhan nurmialueen kunnostus	Kunnostustyö ei saa vaikuttaa heikentävästi perinteisten kasvien säilymiseen ja viihtymiseen. Vanhojen nurmialueiden kasvualustan ravinnetasoa ja happamuutta tulee muuttaa vain hitaasti vaikuttavilla kalkitus- ja lannoitusaineilla.
Vanhan nurmialueen lannoitus	Lannoitus ja kalkitseminen tulee perustua maa-analyysiin. Kalkitukseen voidaan käyttää masuuni- ja teräskuonaa tai dolomiittikalkkia. Masuunikuona lisää maan magnesiumpitoisuutta parhaiten. Sammutettua kalkkia (rakennuskalkkia) ei tule käyttää vanhoilla nurmialueilla ollenkaan. Puutuhkaa voidaan käyttää parantamaan kasvualustan kaliumin ja boorin puutetta. Apatiittia voidaan käyttää nostamaa maaperän fosforitasoa. Paras tapa lisätä fosforia on kuitenkin hoitaa kasvualustaa ravinteiden kierrätyksellä, jossa syksyllä pudonneet lehdet murskataan ja annetaan niihin varastoituneen fosforin vapautua uudestaan.
Vanhan nurmikon hoidon erityispiirteitä	Vanhoille nurmikoille sallitaan ajoittainen hoitamaton ulkonäkö. Erityisesti kasvukauden alussa vanhoilla nurmikoilla saattaa kukkia idänsiinilijaa, käenrieskaa, maahumalaa tai muita perinnekasveja. Näiden kasvien tulee antaa kukkia rauhassa ja pudottaa siemenensä ennen nurmikonleikkuuta. Hetkelliset ulkonäköhaitat katsotaan pienemmiksi kuin kasvilajiston supistuminen. Vanhan nurmikon voidaan antaa talvehtia pitkänä, mikäli kesä ja syksy ovat erityisen märkiä. Märkä nurmi on pehmeä ja sen leikkaaminen koneellisesti on vaikeaa ilman että siihen painuu syviä uria. Tällöin on parempi antaa nurmikon talvehtia pitkänä. Vanhojen nurmikkojen perustukset ovat uusia huomattavasti pehmeämpiä. Tästä syystä nurmikonleikkuusuuntaa on myös hyvä vaihdella säännöllisesti. Leikkuukoneiden painon vaikutuksesta nurmen pinta voi alkaa aaltoilemaan, jos leikkuusuunta on aina sama, kertoo Joensuun kartanon puutarhan hoidosta vastaava Pirjo-Liisa ”Pippa” Ilola tutustumiskäynnillämme kartanolla (suullinen tiedonanto 4.5.2024).

3 Inkeren kartano

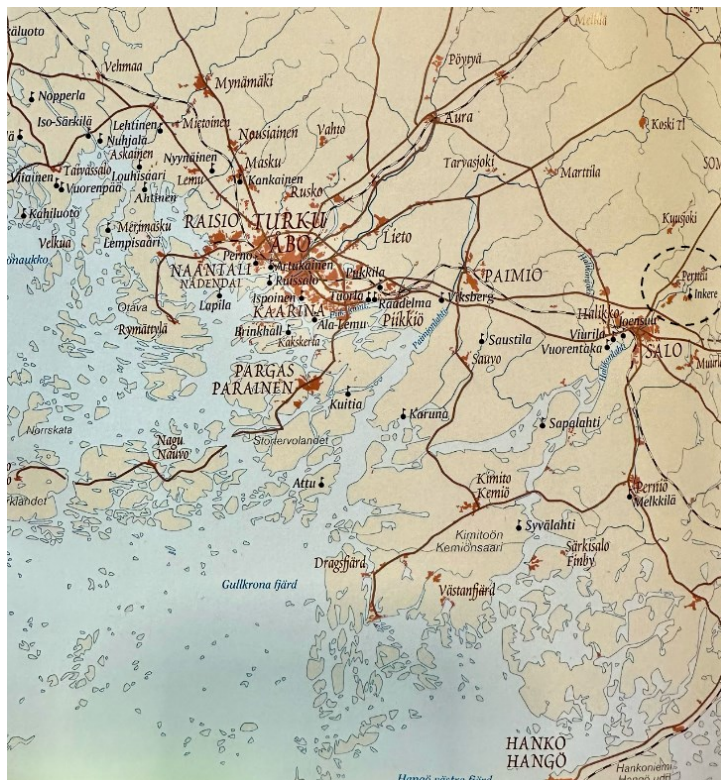
Tässä kappaleessa käsitellään Inkeren kartanon historiaa. Inkeren kartano sijaitsee Salossa, Inkeren kylässä, Halikon lahdelle laskevan Uskelanjoen varressa. Varsinais-Suomen alue on historiallisesti merkittävää seutua ja siellä sijaitseekin suurin osa kaikista suomalaisista kartanoista.

Tämä kappale koostuu kahdesta osasta, jossa ensimmäinen osa pyrkii kuvaamaan Inkeren kartanon omistussuhteita ennen Jensenin perheen aikakautta sekä Jensenin perheen aikaisia talon vaihteita. Toisessa kappaleessa on kuvattu kartanopuiston historiallinen kehitys vanhojen valokuvien ja historiallisten asemapiirrosten avulla.

3.1 Inkeren kartanon historia

Inkere kartano sijaitsee alueella, joka on historiallisesti merkittävä, sillä suurin osa Suomen vanhimmista kartanoista sijaitsevat Lounais-Suomen alueella. Kuvassa alla (Kuva 1) Inkeren kartano on merkittynä ympyrällä. (Haikonen & Teräväinen, 2006, ss. 33–50)

Kuva 1. Kuva Lounais-Suomesta ja siellä sijaitsevista kartanoista, jotka on merkitty kuvaan pienin lipuin (Haikonen & Teräväinen, 2006, s. 36)

Halikonlahti ja sen ympäristö on historiallisesti ja kulttuurillisesti merkittävä. Alueella on ollut asutusta jo rautakaudella. Lahden pohjukassa, mäen päällä sijaitsee Rikalan kylä, joka oli vilkas kauppapaikka jo paljon ennen sinne rakennettuja kartanoita. Keskiajan lopulla Hornin suku rakennutti lahden rannoille kolme kartanoa Viurilan, Vuorentaan sekä Joensuun (Åminne) kartanot (Kuva 2). Halikonlahti täytti hyvin sen aikaiset kriteerit kartanoympäristöstä. Paikka sijaitsi suojaisan vesiyhteyden päässä ja ympäristön maaperä sopi hyvin maanviljelyyn (Haikonen & Teräväinen, 2006, s. 44).

Kuva 2. Ruotsin vallan aikainen kartta, jossa näkyy Halikonlahden rannoille rakennetut kartanot sekä Rikalan kylä (Haikonen & Teräväinen, 2006, s. 51).

3.1.1 Vuodet 1500–1891: Kruununtilasta ratsutilaksi

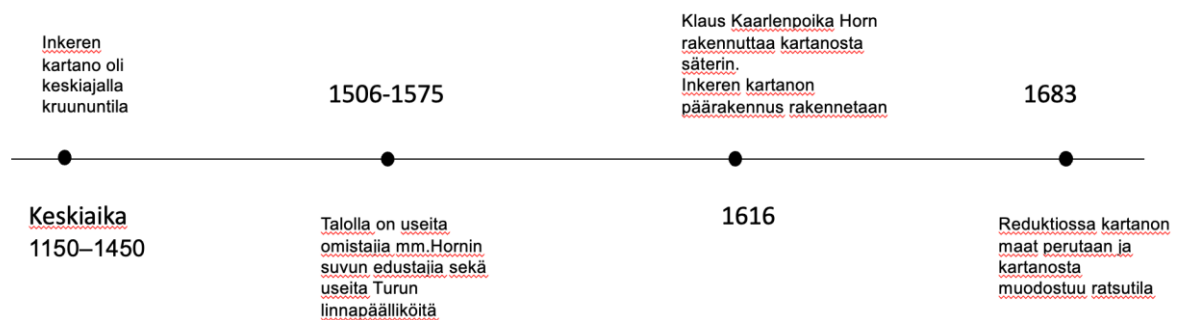
Inkeren kartanon varhainen historia ulottuu aina keskiaikaan, jolloin tila oli kruununtila (Kuva 3). Ensimmäiset omistajamerkinnot tilasta löytyvät vuodelta 1506, jolloin Etelä-Suomen laamanni, Halikon Joensuun herra Klaus Henrikin poika Horn pyysi Ruotsin valtionhoitajalta tilaa läänitykseksi. Seuraavan sadan vuoden aikana talon isännöisyys vaihteli useasti. Talo siirtyi vuoroin kruunun haltuun ja sitten se läänitettiin taas yhdelle monista Turun linnapäälliköistä. 1500-luvun lopulla talo siirtyi takaisin Hornin suvulle, kun Kaarle Henrikin poika Hornista tuli talon isäntä. (Oja, 1958 ss. 239–240)

Merkittävä vuosi talon historiassa oli vuosi 1616. Kartanon isännöyden otti hovimarsalkka Klaus Kaarlenpoika Horn. Hän oli ensimmäinen, joka rakennutti Inkeren kartanolle päärakennuksen, eli toisin sanoen perusti kartanon ja muodosti siitä rälssisäterin. Hänet

tunnettiin myös ensimmäisenä, joka käytti itsestään nimitystä ”Inkeren Herra” (Clas Horn till Ingeris). (Oja, 1958 ss. 239–240)

Tämä Inkeren ensimmäinen kartanoherra, Klaus Kaarlenpoika Horn, syntyi Narvassa, Narvan käskynhaltijan perheeseen vuonna 1583. Nuorena hän opiskeli hovitapoja Saksassa ja teki sen jälkeen pitkän uran Ruotsin hovissa palvelen mm. Eskilstunan ja Uplannin maaherrana, Tukholman ja Uppsalan linnojen käskynhaltijana sekä viimeisenä tehtävänään Etu-Pommernin kuvernöörinä. Viimeisen lepopaikan Klaus Kaarlenpoika Horn sai Tukholman Suurkirkosta vuonna 1633, jonne hänet on haudattu. Yhteistä hänelle, sekä kaikille muille Hornin suvun omistajille oli, että hänkään ei koskaan asunut talossa, vaan hoidatti kartanoa ja sen maita kartanonvoudeilla. (Oja, 1958, s. 241)

Kuva 3. Inkeren kartanon varhaisen historian vaiheet kruununtilasta ratsutilaksi (Haikonen & Teräväinen, 2006, s. 50).

Reduktion yhteydessä Inkeren kartano siirtyi kruunulle, mutta vain muutamaa vuotta myöhemmin se palasi taas yksityiseen omistukseen. 1700–1800-luvuilla talolla oli kymmeniä yksityisiä omistajia. Näistäkin vain muutama asui itse talossa omistusaikanaan ja kartanon hoito jätettiin kartanonvoudeille. (Oja, 1958, s. 243)

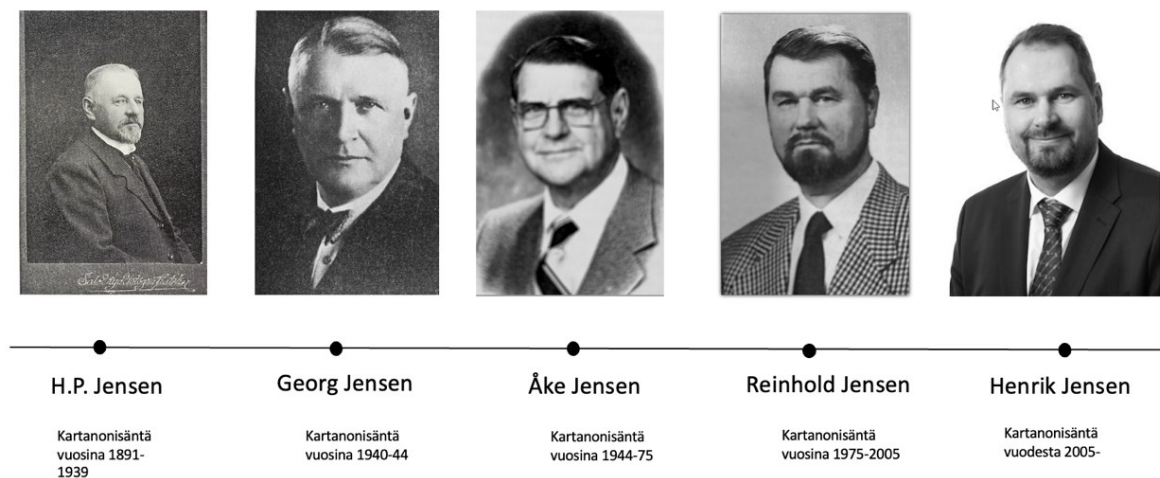
Eräs kartanon yksityisistä omistajista, kartanoherra luutnantti Henrik Hufvudskiöld, nimesi kartanon uudestaan vaimonsa mukaan, Katrineberg. Nimi on käytössä yhä tänä päivänä. Vuosina 1794–1865 kartanon yhteydessä toimi yksi Suomen ensimmäisistä lasitehtaista, jossa valmistettiin ensin ikkunalaseja ja myöhemmin pulloja. Tehtaan heikko menestys selitti kartanon isäntien suurta vaihtuvuutta. (Inkeren kartano, n.d)

3.1.2 Vuodet 1891–1939: Talo siirtyy Jensenin suvulle

Jensenin perheen omistukseen Inkeren kartano siirtyi huutokaupassa vuonna 1891, kun H.P. Jensen osti tilan itselleen (Oja, 1958, ss. 243–245).

Inkeren kartano on kuulunut Jensenin suvulle viimeiset 133 vuotta ja nykyinen omistaja Henrik Jensen edustaa viidettä sukupolvea (Kuva 4).

Kuva 4. Jensenin suvun Inkeren kartanon isännät vuodesta 1891 alkaen (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d).

Inkeren kartano oli jo ennen Jensenin perheen omistusta tunnettu suurmaatila. Maatilalla oli oma meijeri ja sen yhteydessä oli jopa jonkin aikaa toiminut Suomen Talousseuran perustama meijerikoulu. (Inkere, n.d.) Jensenin suvun ensimmäinen Inkeren kartanonisäntä oli tanskalaissyntyinen meijeristi H.P. Jensen. Hänellä oli usean vuoden kokemus meijeriliiketoiminnasta Suomessa ja Inkeren kartanon ostopäätökseen vaikuttikin tilan suuri lypsykarja sekä oma meijeri. Tuohon aikaan kartano muodostui kolmesta tilasta, Inkeren ratsutilasta ja Toramäen sekä Kailan tilasta. Kokonaispinta-ala oli hieman yli 1000 hehtaaria, josta puolet oli viljelymaata. Vanha päärakennus (Kuva 5) oli rakennettu 1800-luvun alussa. Rakennus oli kaksikerroksinen ja sen päätysiivessä sijaitsivat meijeri ja juustokellari. Talon oli rakennuttanut aikaisempi omistaja Anders Baer. Syksyllä 1893 talossa riehunut tulipalo tuhosi täysin päärakennuksen sekä meijerin ja jätti pystyyn vain talon kantavat seinät. (Kuusiluoma, 1998, ss. 12–13)

Kuva 5. Inkeren kartanon vanha päärakennus, joka tuhoutui tulipalossa vuonna 1893 (Jensenin perheen yksityisarkisto, arvio 1892).

H.P. Jensen aloitti uuden päärakennuksen rakennustyöt vuonna 1894 ja ne kestivät kaksi vuotta. Rakentamisesta vastasi turkulainen A.Knutsson. Uusi päärakennus (Kuva 6) rakennettiin samaan paikkaan, hyödyntäen pystyyn jääneitä kantavia seiniä. Uusi päärakennus oli puolitoistakerroksinen. Rakennuksen keskiosa oli kaksikerroksinen ja päätyjen siivet yksikerroksisia. Keskiosassa sijaitseva ullakko muodostui kolmesta huoneesta. (Kuusiluoma, 1998, ss. 13–17)

Uuden päärakennuksen julkisivu oli 1800-luvun kertaustyylinen, jossa oli uusrenessanssista lainattuja muotoja, neliöitä, pylväitä ja puolikaaria (Rinne, 2016, s. 86). Talo oli pääväriykseltään puhtaan valkoinen. Tulipalon jälkeen kartanoon ei rakennettu enää omaa

meijeriä. Suuri maitotila tarvitsi kuitenkin meijerin ja Jensen olikin vahvasti myötävaikuttamassa, kun Perteliin perustettiin osuustoiminnallinen meijeri. (Kuusiluoma, 1998, s. 13) Rakennusvaiheessa talon eteläsiipi jätettiin tuntemattomasta syystä rakentamatta. Puuttuva siipi rakennetaan vasta vuonna 1972, jolloin rakennus saavutti symmetrisen muotonsa.

Tilan alkuvuodet olivat haastavia. Talouden vakauttamiseksi lohkaistiin kartanosta Toramäen tila, jolloin kartanon maista myytiin noin 250 hehtaaria. Alun vastoin käymisestä huolimatta H.P. Jensen onnistui nostamaan pahoin velkaantunut tila hyvin hoidetuksi ja kannattavaksi suurmaatilaksi. (Kuusiluoma, 1998, ss. 13–17)

Kuva 6. Inkeren kartanon uusi päärakennus (Jensenin perheen yksityisarkisto, arvio 1950).

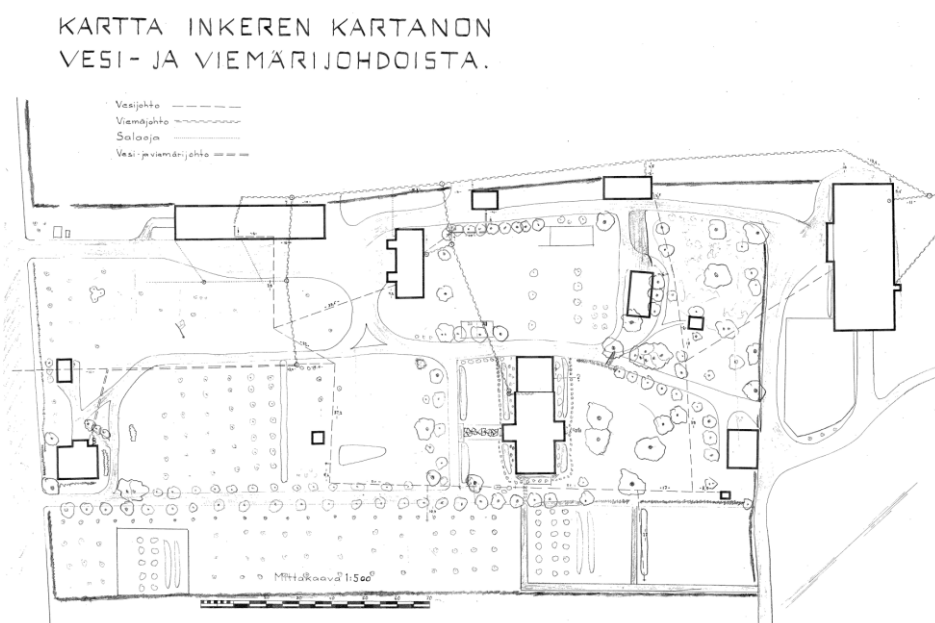
3.1.3 Vuodet 1944–1990: Uudistusten aika

Sotavuosien jälkeen Inkeren kartano koki suuria pinta-alamenetyksiä. Ensin tilasta lohkottiin pika-asutuslain perusteella maata siirtokarjalaisille. Vuonna 1945 vielä merkittävämpi määrä maata lohkottiin maanlunastuslain nojalla. Luovutusten jälkeen kartanon omistukseen jäi 264 hehtaaria maata, josta viljelymaan osuus oli 110 hehtaaria. Åke Jensenin ottaessa tällöin vastaan kartanon isännyyden, oli hän vastavalmistunut diplomiekonomi. Kartanon rakennuskanta oli päässyt pahasti rapistumaan ja harjoitettu maatalous oli vanhanaikaista ja vaati myös uudistamista. Åke Jensenin rooliksi kartanon historiassa muodostuikin uudistaja, jonka ansiosta niin harjoitettua maataloutta, rakennuskantaa, kuin puutarhaa uudistettiin voimakkaasti. (Kuusiluoma, 1998, ss. 19–25)

Kartanon päärakennuksen sisäosia remontoitiin vuonna 1945 vastaamaan ajanmukaisia vaatimuksia. Remontti kesti kaksi vuotta. Talon vesihuolto uusittiin ja taloon saatiin lämminvesi- ja viemärijärjestelmät. Keskuslämmitysjärjestelmän rakentamisesta jouduttiin luopumaan sota-ajan jälkeisen tarvikepulan vuoksi ja siksi talon lämmitysjärjestelmänä toimivat remontin jälkeenkin kaakeliuunit. Perinteinen säätyläiskotien rakenne, jossa huoneiden läpi pystyi näkemään talon päästä päähän, sai osittain väistyä. Huoneiden seinät saivat uudet tapetit ja salin sekä ruokasalin lattiat uusittiin. Parketin puumateriaali otettiin pihalta kaadetuista jalavista. (Kuusiluoma, 1998, s. 45)

Merkittävä muutos Åke Jensenin aikakaudella oli pihapiirin uudistaminen. Puiston länsiosassa keskeisellä sijainnilla olevat navetta, sikala ja liiteri purettiin ja niiden kivijalka kasattiin aidanteeksi keskelle puistoa. Suuren rakennuksen purku avasi puistoa ja avasi näkymän tien ja talon välillä. Tämä teki ennen suljetusta pihasta (kuva 7) avoimen. Pian muutoksen jälkeen tiedetään Åke Jensenin tilanneen puutarhasuunnitelman Paul Olssonilta (Kuva 20). Olssonin suunnitelma ei kuitenkaan ota juuri kantaa pihan länsiosaan vaan keskittyy enemmän taloa ympäröivään puutarhaan, josta suurin osa sijaitsee päärakennuksen itäpuolella. Arkistoista löytyneestä kartasta (Kuva 7) vesi- ja viemärijohtoista, johon on käsin piirretty Olssonin suunnitelmaluonnoksen päälle. Tässä näkyy myös avoimeen tilaan suunniteltu ja myös toteutettu hedelmätarha.

Kuva 7. Kartta Inkeren kartanon vesi- ja viemärijohtoista, jossa näkyy Olssonin suunnitelma ja johon on vielä lisätty oma luonnostelu hedelmätarhasta (Jensenin suvun yksityisarkisto, n.d.).

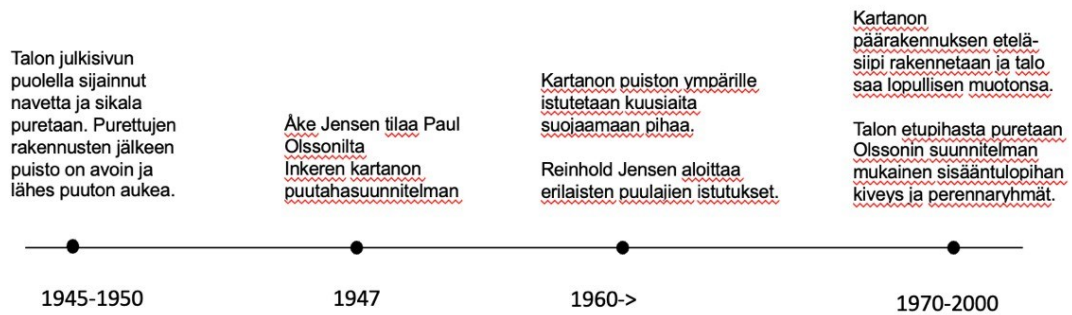
Kartano sai uuden isännän vuonna 1975, kun Reinhold Jensen otti ohjat talonpidosta. Tilaan kuului tuolloin yhteensä 182 hehtaaria maata, joista 100 hehtaaria oli peltoa ja noin 70 hehtaaria metsää. 1980-luvun alussa talon tiilikatto uusittiin ja sen materiaali vaihtui peltiin. Hieman myöhemmin, vuonna 1989 kartanon päärakennusta remontoitiin. Talon vanhaan osaan uusittiin vesijohdot ja viemärit. Samassa yhteydessä rakennettiin konehallin hakekeskuksesta taloon johtava lämpökanava. Reinholdin aloittaessa talon isäntänä kartano sai ensisijaisen tuottonsa maanviljelyksestä ja toissijaisesti jalostussikojen kasvatuksesta. Maatalouden tehostaminen yhä suuremmilla koneilla johti muutoksiin myös talon pihapiirissä. Uusi konehalli rakennettiin pihan pohjoisreunalle ja myöhemmin laajennuksen yhteydessä pihasta purettiin kaksi rakennusta, kartanon vanha pränni ja työväenasunto nelonen. Myös pihan kulkureittejä muutettiin, jotta suurien maatalouskoneiden liikuttelu helpottui. Reinholdin aikana talossa luovuttiin jalostussikojen kasvatuksesta ja keskityttiin viljelyyn. (Kuusiluoma, 1998, ss. 57–61)

Reinholdin jälkeen talo siirtyi hänen pojalleen Henrikille. Henrikin myötä talo on aloittanut Hereford-karjan kasvatuksen. Herefordit ovat jalostettu liharotuinen nautarotu, joka viihtyy ulkona luonnonlaitumilla ympäri vuoden jopa Suomen kaltaisissa pohjoisissa oloissa. Henrikin aikana talossa on uusittu ikkunat ja restauroitu useassa huoneessa seinä- ja kattomaalauksia.

3.2 Inkeren kartanopuiston satavuotinen kehitys

1900-luvulla Inkeren kartanon puiston kehitykseen vaikuttivat maataloudessa tapahtuvat muutokset sekä Åke ja Reinhold Jensenin kiinnostus puutarhaan ja puustoon (Kuva 8). Näistä puutarhahistoriallisesti merkittävin on puutarhasuunnitelman teettäminen Paul Olssonilla ja sen ainakin osittainen toteuttaminen.

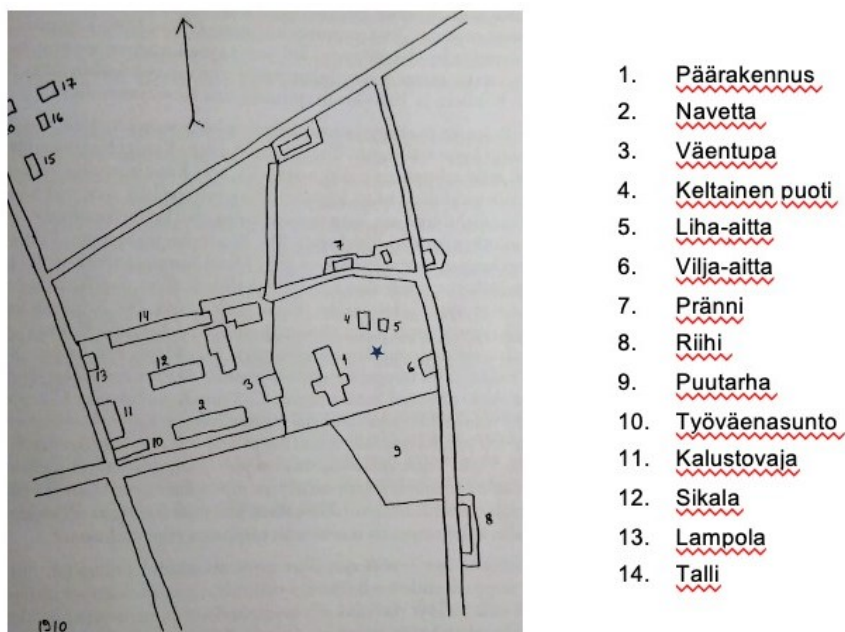
Kuva 8. Inkeren kartanon puiston kehitykseen keskeisesti 1900-luvulla vaikuttaneet tapahtumat (Hanna de Jong-Mannila, 2024).

Inkeren kartanoa ympäröivä puisto ja erityisesti sen pihapiiriin sijoitetut rakennukset eivät edusta tyypillistä kartanomiljöötä, sillä Inkeren kartanossa talousrakennukset sijaitsivat talon julkisivun puolella.

Asemapiirroksesta (Kuva 9) vuodelta 1910 näkyy, miten navetta, sikala ja liiteri sijaitsivat julkisivun puolella ja keskellä puistoa, ja sen ympärillä oli useita työväen asuinrakennuksia. Vuosisadan alussa talossa viljeltiin viljaa ja pidettiin karjaa. Molempiin tarvittiin runsaasti työvoimaa, mikä selittää suurta rakennuskantaa.

Kuva 9. Asemapiirros vuodelta 1910 Inkeren kartanon (Jensenin perheen yksityisarkisto, 1914).

Kartanon puutarhan tilasta on jäänyt jälkipolville vain vähän tietoa. Yksi Jensenin perheen arkiston vanhimpia säilyneitä valokuvia (Kuva 10) on otettu kartanon puutarhassa, päärakennuksen ja vilja-aitan väliin jäävällä alueella. Kuvanottoaika on merkitty tähdellä asemapiirroskarttaan (Kuva 9). Kuvasta näkyy, miten puiston puusto on huomattavan tiheää. Merkillepantavaa on se, että kuvassa vasemmalla näkyvä haaroittunut vuorijalava on säilynyt puistossa tähän päivään asti.

Kuva 10. Kartanonisäntä HP Jensenin perheen ja sukulaisten ympäröimänä kartanon puistossa (Jensenin perheen yksityisarkisto, 1914).

Toinen puutarhasta säilynyt kuva on otettu noin 50 vuotta myöhemmin lähes samasta paikasta. Siinä (Kuva 11) Åke Jensen istuu kahvilla kartanon puistossa vaimonsa ja vanhempiensa kanssa. Reinhold istuu pikkupoikana isänsä sylissä. Kuvasta voi nähdä, että kasvillisuus on tiheää ja jopa runsasta. Puutarha vaikuttaa luonnontilaiselta ja ehkä vähän villiintyneeltäkin. Pian kuitenkin tämän kuvan ottamisen jälkeen Paul Olssonilta tilattiin suunnitelma kartanon puutarhasta.

Kuva 11. Jensenin perhe kahvilla kartanon puistossa vuonna 1946 (Jensenin perheen yksityisarkisto, 1946).

Sodan jälkeen Åke Jensen alkoi uudistaa sekä maataloutta, rakennuskantaa, että kartanon puistoa ja puutarhaa. Asemapiirroksessa (Kuva 14) vuodelta 1945 näkyy numerolla 2 navetta, joka sijaitsi päärakennuksen ja työnjohtajan talon välissä. Tämä suuri navettarakennus (Kuva 12) purettiin huonokuntoisena ja uusi eläinsuoja rakennettiin päärakennuksen taakse, puiston pohjoispuolelle.

Kuva 12. Vanha navetta sijaitsi talon julkisivun puolella päärakennuksen ja työnjohtajan talojen välissä (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

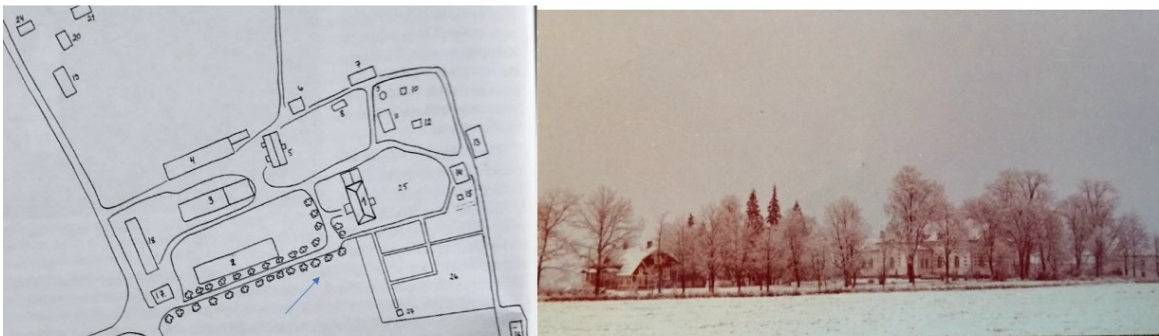
Navetan takana ollut sikala ja vanha kärryvaja purettiin myös ja niistä jäivät jäljelle vain (Kuva 13) kivijalat.

Kuva 13. Edessä kärryvajan ja sikalan kivijalat rakennusten heti purun jälkeen (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Vuoden 1945 asemapiirroksessa (Kuva 14) näkyvät vielä navetta- ja sikalarakennukset. Todennäköisesti ne ovat purettu pian asemapiirroskuvan tekemisen jälkeen, sillä uusi sikala- ja navettarakennus valmistuivat päärakennuksen pohjoispuolelle vuonna 1949.

Kuva 14. Asemapiirros vuodelta 1945, Inkeren kartanon talouskeskus ja kartanon päärakennus 1950-luvun aikoihin (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

1. Päärakennus	10. Kalakellari
2. Navetta	11. Keltainen puoti (varasto, alla kellari)
3. Sikala ja kärryvaja	12. Liha-aitta
4. Talli ja puuvaja	13. Viljankuivuri ja mylly
5. Renkituparakennus	14. Vilja-aitta
6. Nelonen: neljä hellahuonetta	25. Puisto
7. Pränni: pyykitupa, mankeli, sauna	26. Puutarha
8. Kanala	27. Puutarhakoppi
9. Käymäläksi muutettu entinen huvimaja	

Suuren navettarakennuksen, sikalan ja liiterin purku avasi näkymää talon julkisivun ja tien välillä. Purkutöiden jälkeen näkymä tieltä kohti kartanon päärakennusta oli avoin (Kuva 15),

jopa paljas. Purettujen vanhojen rakennusten kivijalat oli koottu aidanteeksi, mikä jakoi puiston kahteen suureen puuttomaan nurmialueeseen. Kujanteen puut olivat istutettu, ja niistä suuri osan oli vielä nuoria. Päärakennuksen takana puusto oli selvästi vanhempaa. Vanhan vilja-aitan ja päärakennuksen väliin jäävä alue on säilynyt parhaiten ennallaan. Tällä alueella sijaitseekin suurin osa puiston vanhimmista puista.

Kuva 15. Päärakennuksen edestä on purettu vanhat talousrakennukset ja päärakennuksen takana näkyy vuonna 1949 valmistunut uusi sikala- ja navettarakennus (Jensenin perheen yksityisarkisto, 1949 ja 1958).

Puutarha-arkkitehti Paul Olsson laati vuonna 1947 Inkeren kartanolle puutarhasuunnitelman (Kuva 20). Historiankirjoissa ei ole varmaa tietoa siitä toteutettiinkö Olssonin suunnitelma kokonaisuudessaan. Vanhoja valokuvia tutkittaessa voidaan kuitenkin todeta, että ainakin osa Olssonin suunnitelmasta toteutettiin. Parhaiten suunnitelman tiedetään toteutuneen talon välittömässä läheisyydessä sekä julkisivun puoleisen sisäänkäynnin osalta.

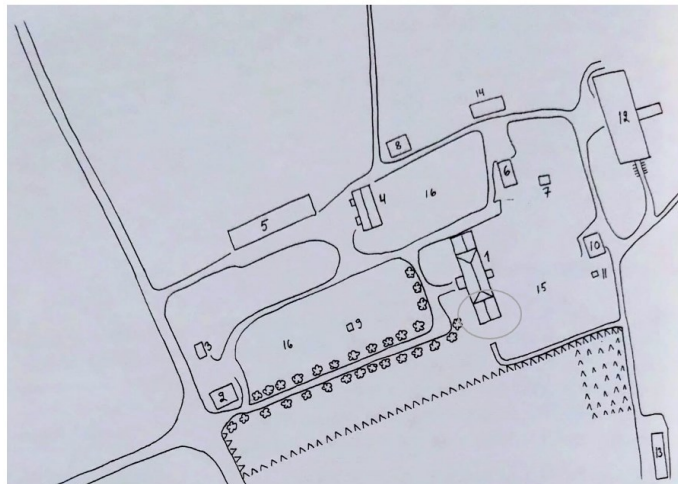
Suunnitelman yksityiskohdista ainakin pääsisäänkäynnin kiveys ja sen molemmin puolin suunnitellut perennapenkit (Kuva 16) ovat toteutettu. Samoin taloa ympäröivä kiveys, joka on ulottunut talon kuistille asti. Kiveys on jatkunut suunnitelman mukaisesti talon ympäri. Puiden alle, s-kaaren muotoon suunniteltu perennapenkki toteutettiin myös. Kuistilta ulos suuntautuva kiveys kohti vesiaihetta, sekä itse vesiaihe eivät ilmeisesti toteutuneet. Samoin kapeat kivetyt polut jäivät myös toteutumatta.

Kuva 16. Kuva pääsisäänkäynnin sekä kuistin edestä osoittavat, että Olssonin suunnitelma toteutui ainakin talon välittömässä läheisyydessä (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Reinhold Jensenin kiinnostus puita kohtaan alkoi jo nuorena. Hän kylvi ja istutti ensimmäisiä puita kartanon puistoon 60-luvulla ja on jatkanut sitä työtä tähän päivään asti. Puuston kasvuun ja eri lajien viihtyvyyteen on merkittävästi vaikuttanut puiston ympärille kasvatettu kuusiaita. Asemapiirroksesta (Kuva 17) vuodelta 1974 voi nähdä miten päärakennuksen eteläsiipi on rakennettu ja talo on saanut symmetrisen muotonsa. Tontin etelälaidalle on istutettu kuusiaita suojaamaan pihapiiriä.

Kuva 17. Asemapiirros vuodelta 1974 (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

1. Päärakennus, (eteläinen pääty rakennettu)
2. Asuinrakennus
3. Edelliseen kuuluva ulkorakennus
4. Asuinrakennus
5. Vanha talli (osin muutettu työtuvaksi ja kalustovajaksi)
6. Keltainen puoti (kellarista osa muutettu autotalliiksi)
7. Liha-aitta
8. Kaksi työväen asuntoa
9. Leikkিতupa
10. Vilja-aitta
11. Kaivo
12. Kotieläinrakennus
13. Vanha riihi (puuvaja)
14. Pränni
15. Puisto
16. Omenapuita

Verratessa asemapiirroksia vuosisadan alusta, vuosisadan loppuun saakka voidaan todeta, että puiston länsiosa on kokenut suuria muutoksia. Rakennuksia on purettu ja kulkuja muutettu. Tilalle on istutettu puustoa, joka muodostaa nyt suuren yhtenäisen puistoalueen. Talo sai symmetrisen muotonsa 1970-luvulla (Kuva 19), kun talon eteläsiipi rakennettiin.

Kuva 18. Kartanon puutarha 1970-luvulla (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

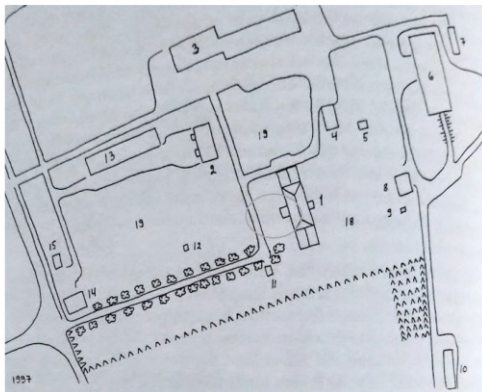
Päärakennuksen sivulla ja takana sijaitsevat talousrakennukset, keltainen puoti ja vilja-aitta edustavat puiston vanhinta rakennuskantaa. Rakennusten lähiympäristöstä löytyvät myös suurin osa puiston vanhimmista puista. Terrassin edessä (Kuva 18) porttipuina näkyvät kaksi vanhaa jalavaa, ovat samat, jotka näkyvät talon vanhan päärakennusta esittävässä kuvassa (Kuva 5) Nämä puut eivät kuitenkaan enää ole puutarhassa, sillä ne jouduttiin kaatamaan 1990-luvun lopulla.

Keltaisen puodin takana sijaitsee perhepiirissä pikkumetsäksi kutsuttu alue, jossa kasvaa melko tiheään monia eri puulajeja. Tämän alueen maaperä poikkeaa muuten hyvin savisesta maasta. Vuosisadan alussa pikkumetsässä valmistettiin päärakennuksen rakentamisvaiheessa kalkkia, jota tarvittiin rakennuksen rappaukseen. Poltettua kalkkia sammutettiin vedellä maakuopissa ja sen valmistus on vaikuttanut pikkumetsän maaperän laatuun, kertoo Inkeren kartanon edellinen isäntä Reinhold Jensen vierailulla kartanon puistossa (suullinen tiedonanto 25.5.2024). Tällä hetkellä pikkumetsä on luonnontilainen alue, jota aika ajoin vain harvennetaan. Syksyllä varisevat lehdet jätetään maahan ja maaperä on hiekkapitoisempaa ja kalkkipitoisempaa kuin muualla puistossa.

Vuoden 1997 jälkeen puistoalue on pysynyt kuluiltaan ja rakennuksiltaan lähes muuttumattomana. Viimeisen 20 vuoden aikana muutokset ovatkin kohdistuneet lähinnä puustoon. Reinhold on hoitanut kartanon puistoa intohimoisesti. Hänellä on tilalla lukuisia pieniä ”taimitarhoja” joissa hän kasvattaa siemenestä uusia puita ja istuttaa niitä myöhemmin puistoon. Reilussa 70 vuodessa kartanon julkisivun puoleinen puisto on muuttunut aukeasta nurmialueesta puistoksi (Kuva 19), jossa kasvaa runsaasti eri ikäisiä puita. Muutoksista huolimatta puutarhahistoriallisesti arvokas vanha puukujanne on säilynyt paikallaan tähän päivään asti.

Asemapiirroskuvassa (Kuva 19) vuodelta 1997 näkyy miten Olssonin piirustusten mukaisesti toteutettu sisääntulopihan kiveys ja perennaryhmät ovat poistettu. Myös puiston kulkuja on suoritettu niin, että suurien maatalouskoneiden liikuttelu on helpottunut ja kulkuväyliä on siirretty puiston ulkoreunoille. Todellisuudessa Olssonin perennaryhmät olivat vielä ainakin 2000-luvun alussa paikoillaan, mutta ne poistettiin pian sen jälkeen.

Kuva 19. Asemapiirros vuodelta 1997, Inkeren kartanon talouskeskus (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

1. Päärakennus	10. Vanha riihi, puuvaia
2. Asuinrakennus	11. Autotalli
3. Konehalli ja lämpökeskus	12. Leikkitupa
4. Keltainen puoti	13. Vanha talli
5. Liha-aitta	14. Yhden perheen asuinrakennus
6. Kotieläinrakennus	15. Edelliseen kuuluva ulkorakennus
7. Fasaanitarha	16. Kuivuri
8. Vilja-aitta	17. Öliysäiliörakennus
9. Kaivo	18. Puisto
	19. Omenapuita

3.3 Paul Olssonin puutarhasuunnitelma Inkeren kartanopuistoon

Puutarha-arkkitehti Paul Olsson on yksi merkittävimpiä maisema-arkkitehteja suomalaisen puutarhataiteen historiassa. Hän vaikutti Helsingin seudulla 1900-luvulla ja oli yksi aikansa tuotteliaimpia maisemasuunnittelijoita. Olsson oli syntynyt Suomessa, mutta oli vahvasti

ruotsinkielinen ja olikin itseasiassa Ruotsin kansalainen. Olsson suunnitteli laajasti erilaisia kohteita. Hänellä oli asiakkaina sekä yksityisiä, että julkisia asiakkaita, niin yksityishenkilöitä, yrityksiä kuin kaupunkeja. Maineikkaita asiakkaita olivat esimerkiksi Hotelli Kalastajatorppa, Aulangon hotelli sekä Turun Sanomat. Olsson oli myös suunnittelemassa Hietaniemen hautausmaan uutta, läntistä osuutta sekä Olympia-kylää. Suurin osa hänen asiakkaistaan oli kuitenkin yksityisiä huvilan tai kartanon omistajia, jotka halusivat joko suunnitteluttaa tai uudistaa puutarhojaan ja puistojaan. Olssonilla oli liiketoiminnassaan poikkeuksellisen kokonaisvaltainen lähestymistapa. Hänellä oli Helsingissä oma suunnittelutoimisto ja Kauniaisissa oma taimisto. Hän harjoitti myös puutarhakalusteiden ja -tarvikkeiden maahantuontia sekä toimitti asiakkaille liuskekiveä. Hän tarjosi laadukasta palvelua kokonaisvaltaisesti, suunnittelusta toteutukseen. Tätä pidettiin yhtenä hänen vahvuutenansa ja menestystekijänä. (Sinkkilä ym., 2020, ss. 26–27)

Olsson perusti toimistonsa aikana, jolloin funktionalismi oli juuri tehnyt läpimurron suomalaisessa arkkitehtuurissa, mutta tämä tyyliisuunta ei varsinaisesta näkynyt hänen töissään. Hän yhdisti suunnittelussa modernin ja luonnonmukaisuuden taitavasti, tavoitellen toimivia ja melko yksinkertaisia ratkaisuja. Tyyli oli usein rakennusten läheisyydessä suoraviivaista, mutta muuttui ympäröivillä alueilla luonnonmukaiseksi. Tärkeää hänelle oli luoda näkymiä ja luoda puutarhaan erilaisia tiloja, jotka yhdistyivät erilaisin ratkaisuin toisiinsa. Olsson suosi kivikkoistutuksia, ruusu- ja perennapenkkejä, yhtenäisiä nurmikenttiä, pergolakäytäviä, sekä suorakulmaisia peililammikoita. Ja tietysti liuskekiveä. Ajan henkeen kuului, että kartanopuistoihin suunniteltiin usein tenniskenttä, osoittamaan sosiaalista asemaa, suuria hedelmätarhoja, sekä käytännöllinen keittiöpuutarha. Olssonin puutarhojen kasviluetteloja on säilynyt vain vähän, ja siksi ei ole paljon tietoa hänen käyttämistään kasveista. Kasvimerkinnät olivat kuvissa usein ylimalkaisia - korkeaa perennaa tai kukkia. Myöhemmin, suunnitelmia ja valokuvia vertaamalla, on todettu, että Olssonin kukka on voinut tarkoittaa yhtä lailla ryhmäruusua, perennoja kuin kesäkukkia. Onkin pohdittu, että ehkä hän jätti kasvivalinnat muille suunnittelijoille, tai sitten taimistolle, joka toimitti sitten sitä mitä tarjolla oli. (Sinkkilä ym., 2020, ss. 28–33)

Puutarha-arkkitehti Paul Olsson laati Inkeren kartanon puutarhasuunnitelman vuonna 1947. Suunnitelman tilasi silloinen tuore kartanonisäntä Åke Jensen. Paul Olssonin puutarhasuunnitelma nostaa Inkeren kartanon puutarhan osaksi suomalaisen puutarhataiteen historiaa. Puutarha eli kukoistuskautensa todennäköisesti 1950-luvulla, käytännössä heti sen toteutuksen tai osittaisen toteutuksen jälkeen. Puutarhan toteutumisesta tai säilymisestä ei ole tarkkaa tietoa.

Olssonin suunnitelma oli vuosia kadoksissa Jensenin perheen arkistoista. Vain suunnitelmaan kuuluva kasvillisuusluettelo oli säilynyt. Osana tätä työtä ja hyvää yhteistyötä eri tahojen kanssa, onnistuttiin piirustus jäljittämään ja palautettua osaksi Jensenin perheen yksityisarkistoja. Näin sekä suunnitelma että siihen liittyvä kasvillisuusluettelo saatiin yhdistettyä. Paul Olssonin suunnitelmistaan käyttämistä kasveista on jäänyt vain vähän tietoja ja siitä syystä on poikkeuksellisen hienoa, että Inkeren suunnitelmasta löytyvät nyt sekä piirustus että kasviluettelo.

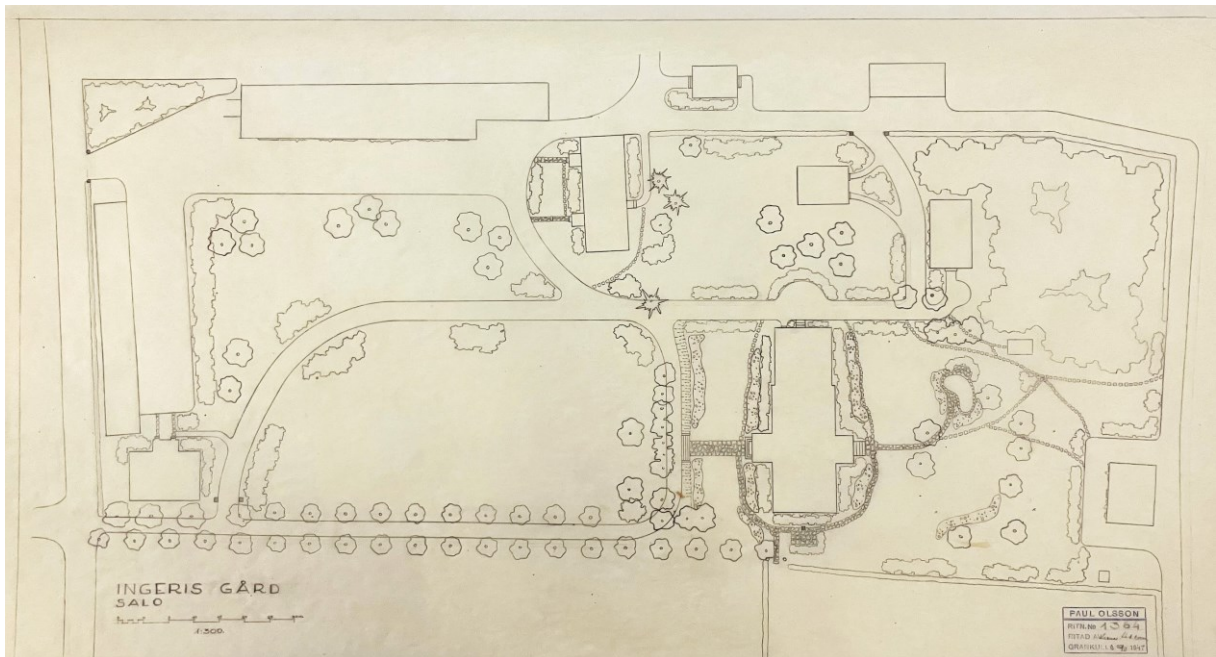
Olssonin suunnitelma on luotu tilanteessa, jossa Inkeren puistoalue on ollut muutoksessa. Tontti on avoimen peltoalueen reunustama, tuohon aikaan avoin ja harvapuinen saareke, jossa tilakeskuksen rakennukset määrittävät maisemaa. Alkuperäinen saapumissuunta kartanorakennuksen pääovelle on säilytetty Olssonin suunnitelmassa, jossa puukujanne johtaa pääovelle ja samalla rajaa tontin eteläreunan ympäröivästä maisemasta. Puretun navetan paikka on jätetty avoimeksi tilaksi. Puistoon jääneet kaksi rakennusta on suljettu kasvillisuudella niin, että niihin ei ole päärakennuksesta suoraa näkymää. Päärakennuksen pohjoispäästä on yhteys tontin ulkopuolelle jääviin talousrakennuksiin sekä karjasuojiin. Tämän yhteyden kartanon puoleisessa päässä ovat porttipuut. Yhteys rajautuu hedelmätarhaan.

Olssonin puutarhasuunnitelmassa (Kuva 20) näkyy hänelle tyypillinen yksinkertainen tyyli, josta välittyi vahvasti tarkoituksenmukaisuus. Päärakennuksen välittömässä läheisyydessä suunnitelma on tiivis ja väljentyy etäämmälle siirryttäessä. Vanhoja puita on säilytetty osana puutarhaa, mikä oli hänelle tyypillistä, samoin kuin loivasti mutkittilevat liuskekivipolut ja yhtenäiset nurmikentät. Suunnitelman maisema-arkkitehtonisia elementtejä ovat puukujanne, porttipuut, avoin nurmipinta ja kivetyt pihakäytävät.

Pääsisäänkäynnin eteen on suunniteltu taso, johon nousee muutamalla porraskaskelmalla. Eri tasojen korkeuseroa on häivytetty pääsisäänkäynnin molemmille puolilla sijoittuvilla perennapenkeillä. Talon keskiakselin levyinen kiveys nousee talon portaille. Talon vierustalla on kasvillisuutta sekä taloa kiertävä liuskekivipolku. Elementtien väliin sijoitettu nurmialue luo tilantuntua ja tekee kasvillisuuden näkyväksi. Talon taakse, puutarhan puolelle on suunniteltu vesiaihe, joka Olssonin tyyliin poikkeavasti ei ole suorakulmainen.

Inkeren kartanon puutarhasuunnitelmasta puuttuu joitain Olssonille tyypillisiä elementtejä, joita olivat tenniskenttä, kasvitarha, kivikkoistutuksia, ruusu- ja perennatarhat, pergolakäytävät sekä suorakulmaiset peililammikot.

Kuva 20. Puutarha-arkkitehti Paul Olssonin laatima puutarhasuunnitelma on arkistoitu Arkkitehtuurimuseon piirustusarkistoon (Suomen Arkkitehtuurimuseo, SAM, 1947).

Paul Olssonin Inkeren kartanon puutarhasuunnitelman kasvillisuusluettelo (Kuva 21) on harvinaisuus, sillä niitä ei ole juurikaan säilynyt. Tämän vuoksi on vaikeaa verrata kasvillisuutta tai sen tyyppisyyttä muihin aikakauden suunnitelmiin. Luettelon perusteella nähdään, että Olssonin kasvillisuusluettelo painottuu puihin ja puuvartisiin kasveihin. Perennojen osalta voidaan todeta, että ne kuvaavat suunnittelijan suurpiirteisyyttä, sillä ne ovat merkitty suunnitelmaan tarkkuudella ”perenner 800 st”.

Kuva 21. Puutarha-arkkitehti Paul Olssonin laatiman puutarhasuunnitelman kasvillisuusluettelo (Jensenin perheen yksityisarkisto, 1947).

PAUL OLSSON TRÄDGÅRDSARKITEKT		PAUL OLSSON TRÄDGÅRDSARKITEKT	
Kart. n:o.	Kort.	Kart. n:o.	Kort.
	Ingeris gård,		forts. Ingeris gård, Salo.
	<u>S.A.L.</u>		
Wärförteckning till ritning # 1364, 10.9.47.			
# 1. Syringa vulgaris	10 st.	# 37. Spiraea Vanhouttei	10 st.
# 2. Sorbus alba	10 "	# 38. Spiraea Billericii	10 "
# 3. Berberis Thunbergii	10 "	# 39. Ribes alpinum	10 "
# 4. Spiraea ovata	10 "	# 40. Salix purpurea	10 "
# 5. Amelanchier botryopetala	60 "	# 41. Thymus fragilis	10 "
# 6. Weibullia grandiflora	8 "	# 42. Hieracium floridum venustum	10 "
# 7. Sorbus tatarica	10 "	# 43. Philadelphus coronarius	10 "
# 8. Prunus padus	10 "	# 44. Hydrangea arborescens	10 "
# 9. Quercus robur	10 "	# 45. Mahonia aquifolium	10 "
# 10. Sorbus torminalis	10 "	# 46. Asperula Europaeana	10 "
# 11. Silla parvifolia	10 "	# 47. Elaeagnus	10 "
# 12. Silla alta splendens	10 "	# 48. Cotoneaster integrifolium	10 "
# 13. Silla baccata	10 "	# 49. Berberis Thunbergii 25 Klippväter	300 "
# 14. Silla baccata	10 "	# 50. Caragana arborescens	10 "
# 15. Silla baccata	10 "	# 51. Hydrangea paniculata gr. fl.	10 "
# 16. Silla baccata	10 "	# 52. Pagodaster	300 "
# 17. Perennet	10 "		
# 18. Anemone pulsatilla	10 "		
# 19. Anemone pulsatilla	10 "		
# 20. Anemone pulsatilla	10 "		
# 21. Anemone pulsatilla	10 "		
# 22. Anemone pulsatilla	10 "		
# 23. Anemone pulsatilla	10 "		
# 24. Anemone pulsatilla	10 "		
# 25. Anemone pulsatilla	10 "		
# 26. Anemone pulsatilla	10 "		
# 27. Anemone pulsatilla	10 "		
# 28. Anemone pulsatilla	10 "		
# 29. Anemone pulsatilla	10 "		
# 30. Anemone pulsatilla	10 "		
# 31. Anemone pulsatilla	10 "		
# 32. Anemone pulsatilla	10 "		
# 33. Anemone pulsatilla	10 "		
# 34. Anemone pulsatilla	10 "		
# 35. Anemone pulsatilla	10 "		
# 36. Anemone pulsatilla	10 "		
# 37. Anemone pulsatilla	10 "		
# 38. Anemone pulsatilla	10 "		
# 39. Anemone pulsatilla	10 "		
# 40. Anemone pulsatilla	10 "		
# 41. Anemone pulsatilla	10 "		
# 42. Anemone pulsatilla	10 "		
# 43. Anemone pulsatilla	10 "		
# 44. Anemone pulsatilla	10 "		
# 45. Anemone pulsatilla	10 "		
# 46. Anemone pulsatilla	10 "		
# 47. Anemone pulsatilla	10 "		
# 48. Anemone pulsatilla	10 "		
# 49. Anemone pulsatilla	10 "		
# 50. Anemone pulsatilla	10 "		
# 51. Anemone pulsatilla	10 "		
# 52. Anemone pulsatilla	10 "		
# 53. Anemone pulsatilla	10 "		
# 54. Anemone pulsatilla	10 "		
# 55. Anemone pulsatilla	10 "		
# 56. Anemone pulsatilla	10 "		

4 Inkeren kartanopuiston nykytila

Tässä opinnäytetyössä kohteen tiedot on kerätty yleisinventointimenetelmällä, jossa kohteen perustieto kerätään melko lyhyen ajan kuluessa, mutta systemaattisesti ja määrittelyssä laajuudessa. Tavallisesti yleisinventoinnissa kerätyt tiedot kootaan inventointilomakkeelle, mutta tässä työssä tiedot on koottu tähän raporttiin. Kasvillisuuden inventointi on vain osa yleisinventointia. Koska työn tilaajalla oli nimenomaan toive puuston dokumentoinnista, on se tässä työssä tehty laajemmin, kuin mitä käytetty menetelmä edellyttäisi.

Työ aloitettiin syksyn 2023 aikana tarpeiden ja toiveiden kartoittamisella keskustellen sekä sähköpostikirjeenvaihtoa käyden. Lopputyö tehtiin kokonaisuudessaan syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana. Vaikka työn tavoitteena oli dokumentoida puiston puusto, päädyttiin tietoa keräämään kohteesta kokonaisvaltaisesti ja määrämuotoisesti historiallisten puutarhojen inventointimenetelmän mukaisesti. Tämä tehtiin osittain tekijän omasta halusta tutustua menetelmään, mutta toisaalta myös varmistamaan, että kohteen historiallinen ja merkittävä puutarhaperintö tulee kuvattua niin, että tilaaja voi hyödyntää sitä puutarhan ylläpidossa ja hoidon suunnittelussa.

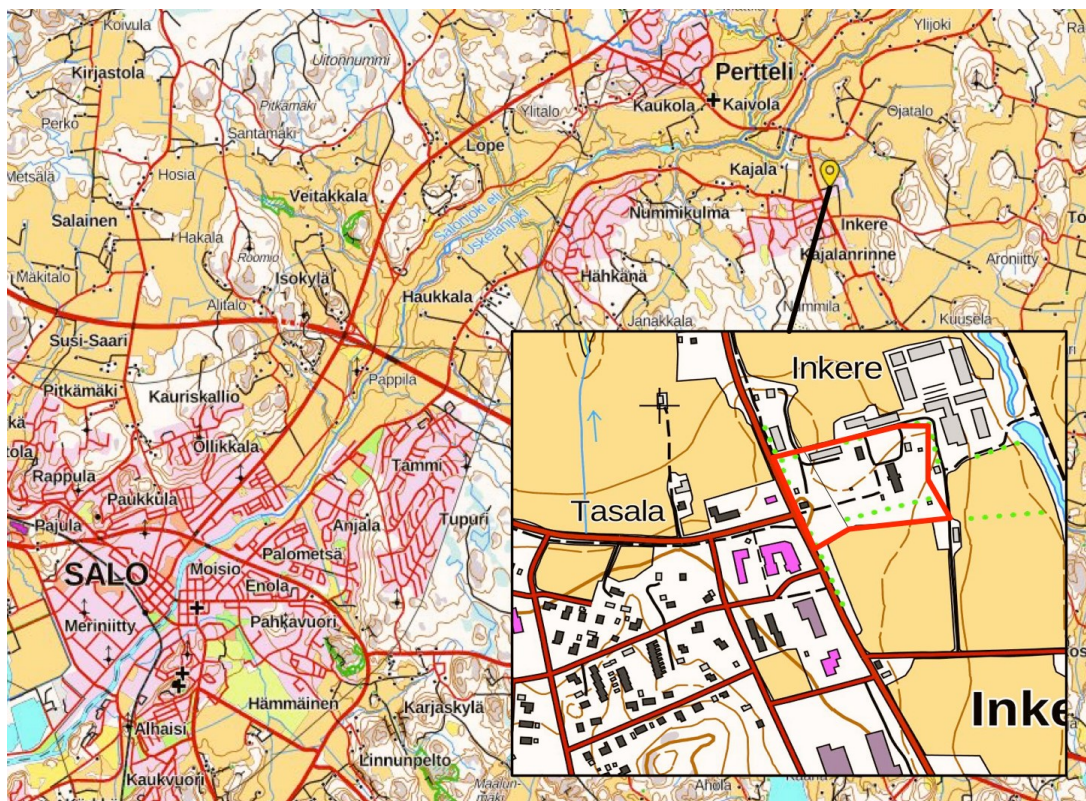
Inventointityö aloitettiin keräämällä kohteen perustiedot. Esiselvitystietojen keskeinen tietolähde oli paikkatietoikkuna, josta haettiin peruskarttatiedot, sekä kaavoitukseen ja suojeluun liittyvät tiedot. Historiallisessa selvitystyössä on käytetty perheen yksityisarkiston arkistomateriaalia, suvun historiikkaa, yleistä sekä kartanoiden historiakirjallisuutta, vanhoja valokuvia, karttoja, sekä Suomen Arkkitehtuurimuseosta löytynyttä Paul Olssonin puutarhasuunnitelmaa.

Vierailut tilalla toteutuivat lokakuussa 2023 sekä helmi- ja maaliskuussa 2024. Näiden vierailujen aikana tutkittiin vanhoja karttoja, sekä valokuvia ja keskusteltiin talon historian vaiheista. Nykytilannetta kuvaava maastoinventointi tehtiin maaliskuussa 2024. Piirustus puiston puustosta tehtiin hahmottamalla ja piirtämällä puiston rajat ensin ilmakuvan päälle. Tämän jälkeen puuston sijaintia hahmotettiin ilmakuvien perusteella, minkä jälkeen kuvaa työstettiin iteroiden valokuvien avulla ja muistinvaraisesti. Lopuksi se tarkennettiin tarkentavalla maastokäynnillä.

Inkeren kartano, Ingeris gård, sijaitsee Varsinais-Suomessa, Salossa, Inkeren kylässä. Kohde on tyypiltään kartanopuutarha. Puutarha on kooltaan 3,3 hehtaaria ja alue näky kartassa (Kuva 22) punaisella rajattuna alueena. Kohteen sijaintitiedot koordinaatistolla ETRS-TM35FIN ovat 295350.158, 6705882.4855. Tila on yksityiskäytössä. Tilan omistaa

Henrik Jensen ja hän asuu tilalla perheineen ympärivuoden. Tilalla harjoitetaan aktiivista maa- ja karjataloutta.

Kuva 22. Peruskartta ja alueen rajaus (Paikkatietoikkuna, n.d.).

Kohde sijaitsee taajama-alueen reunalla ja Kaivolantien varrella. Talo on ympäröity korkeilla kuusiainoilla, jotka erottavat puustoisien pihan avarasta peltomaisemasta. Ympäristö on loivasti kumpuilevaa peltomaisemaa, josta kartanon puisto erottuu metsäisenä saarekkeena. Sisäänkäynti tilalle kääntyy päätieltä vähän yllättäen ja on itsessään melko huomaamaton ja jopa vähän vaatimaton. Pitkä puukujanne (Kuva 25) peittää tieltä näkymän talolle ja talo tuleekin näkyviin vasta aivan kujanteen päässä. Tästä kohdasta muodostuu näkymälinja, joka on merkitty nuolella kuvaan 24.

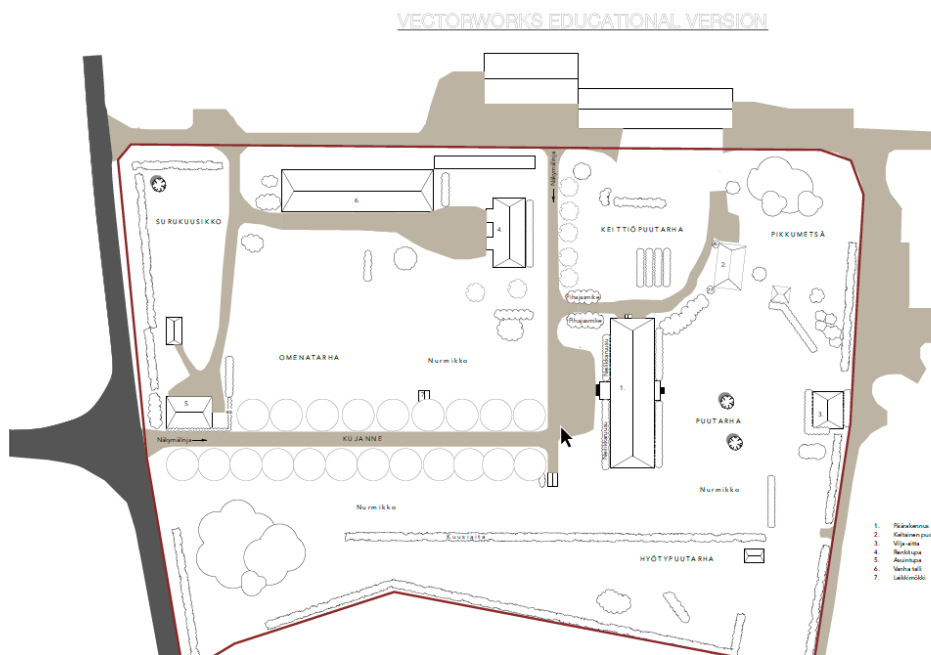
Talon valkoinen väri on kontrastiltaan voimakas ja se erottuu vihreästä ympäristöstä. Puiston kasvillisuus muodostuu pääasiassa vanhoista mutta hyväkuntoisen näköisistä puista sekä laajoista nurmialueista. Kaikki kulkuväylät ovat sorapintaisia. Puutarhan yleisilme on modernin pelkistetty. Yleisvaikutelma Inkeren kartanon puistosta on siisti ja hoidettu.

Kuva 23. Ilmakuva Inkeren kartanon puutarhasta (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Pohjakartta (Kuva 24) on nykytilaa esittävä yksinkertaistettu kartta alueesta, johon on merkitty rakennukset, käytävät ja kasvillisuusalueet. Kuvaan on merkitty tärkeimmät näkymälinjat nuolilla.

Kuva 24. Pohjakartta (Hanna de Jong-Mannila, 2024).

Kuva 25. Valokuvat näkymälinjoista. (Hanna de Jong-Mannila, 2024) Vasemmalla näkymä päätieltä kujannetta pitkin, sekä toinen näkymälinja asuinrakennuksen sivua pitkin kohti päärakennusta

4.1 Kartanopuiston suojelutilanne

Kartanopuistoalue on Varsinais-Suomen maakuntakaavassa määritetty rakennetun ympäristön suojelualueeksi sekä kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta tärkeäksi alueeksi. Inkeren kartano kuuluu myös luonnonsuojeluohjelman maisemakokonaisuudet alueeseen. Valtakunnalliset luonnonsuojeluohjelmat ovat valtioneuvoston hyväksymiä periaatepäätöksiä, joilla turvataan lajiston ja luontotyyppien monimuotoisuutta. Luonnonsuojelualueilla huolehditaan lisäksi kansallismaiseman, kulttuuriperinnön ja virkistys- ja retkeilyalueiden säilymisestä. (Suomen ympäristökeskus, n.d.-a)

Uskelan- ja Halikonjoen laaksot muodostavat alueen kulttuurimaiseman, joka muodostuu laajoista peltoaukeista, syvään uurtuneista, joista ja laaksojen rinteille rakentuneista lukuisista kylistä sekä rannikon kartanoista. Alueen rannikkovesien ekologinen tila on määritetty tyydyttäväksi. Kaavan antaman suunnittelumääräyksen mukaan alueelle laadittavat suunnitelmat ja toimenpiteet tulee laatia maisema-arvoja tukevista lähtökohdista.

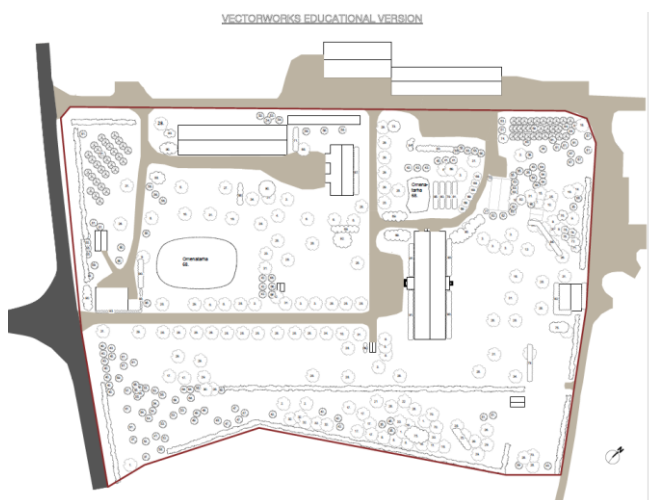
Kaikkien suunnitelmien ja toimenpiteiden tulee turvata maisema-arvoja ja huomioida ja edistää alueen erityisiä ominaispiirteitä. (Suomen ympäristökeskus, n.d.-b)

4.2 Kartanopuiston kasvillisuuden inventointi

Kartanon puistosta tunnistettiin yli 90 erilaista puu- ja pensaslajia. Puistosta löytyi yli 34 erilaista lehtipuuta ja 32 erilaista havupuuta. Lehtipuista eniten oli metsätammea (*Quercus robur*) 31 kpl, joista suurin osa sijoittui sisääntulon puukujanteeseen. Punatammia (*Quercus rubra*) oli 15 kappaletta. Myös lehto- ja punasaarneja (*Fraxinus excelsior*) sekä metsävaahteroita (*Acer platanoides*) oli lukuisia. Harvinaisuuksia, kuten piikkiaraliaa (*Aralia elata*) kasvoi yksi kappale. Puiston vanhin lehtipuu on vuorijalava (*Ulmus glabra*), jonka iäksi on arvioitu 150–200 vuotta.

Tämän työn tuloksena tuotettiin piirros (Liite 1), johon on dokumentoitu puiston puusto nykytilassa. Piirroksesta käy ilmi puiden määrä ja laji. Puut ja pensaat on numeroitu juoksevilla numerolla ja niiden luettelo (Liite 2) löytyy työn lopusta. Ote piirroksesta (kuva 26) voi nähdä, miten havu- ja lehtipuille sekä pensaille on käytetty omaa symbolia. Juokseva numero kertoo puu- ja pensaslajin. Käytetyt symbolit ovat samankokoisia riippumatta puun todellisesta koosta. Tähän ratkaisuun päädyttiin, sillä puiden todellisen koon arviointi olisi ollut liian työlästä ja kartan käyttöön nähden tarpeetonta. Piirroksen tavoitteena oli luoda selkeä kuva puiston puista ja niiden lajeista.

Kuva 26. Ote piirroksesta (Liite 1) kuvaa Inkeren kartanon puiston puuston nykytilaa (Hanna de Jong-Mannila, 2024). Havu- ja lehtipuille sekä pensaille on käytetty eri symbolia, juokseva numero kertoo puulajin, numeroiden selitteet löytyvät liitteenä (Liite 2) olevasta excel-tiedostosta.

4.2.1 Nostoja puiston puustosta

Inkeren kartanon puiston puuston kehitys on viimeisen 60 vuoden ajan pohjautunut Reinhold Jensenin henkilökohtaiseen kiinnostukseen puita kohtaan. Seuraavassa kappaleessa käsitellään Jensenin perheelle tärkeitä puita, joihin liittyy jokin tarina tai muisto.

Puiston julkisivun puolella, asuinrakennuksen päädyssä kasvaa kolme hopeavaahteraa, (*Acer saccharinum*). Puista (Kuva 27) kaksi suurinta on kasvatettu siemenestä ja yksi Suomesta hankitusta taimesta.

Vuonna 1968 Reinhold oli töissä Amerikassa Mc Keyn taimitarhalla, Waterloon kaupungissa Wisconsinissa. Siellä ollessaan hän keräsi hopeavaahteran siemeniä asuntolansa ulkopuolelta ja lähetti niitä kirjekuoressa äidilleen Suomeen. Äiti kylvi siemenet Inkerellä maahan. Puut ovat sittemmin kasvaneet täyteen mittaansa ja ovat viihtyneet hyvin Suomen ilmastossa. Puiden runsaasta kukkimisesta huolimatta ne eivät kuitenkaan ole koskaan onnistuneet tuottamaan siemeniä.

Hopeavaahtera on Pohjois-Amerikasta kotoisin oleva nopeakasvuinen vaahterapuulaji. Se kasvaa kasvupaikasta riippuen 20–25 metriseksi puuksi. Puulla on leveä latvus ja sen lehdet ovat voimakkaasti liuskaisia ja kääntöpuoleltaan hopeanvärisiä. Puu saa syksyllä hienon keltaisen syysvärin. (Arboretum Mustila, n.d.) Vaahterat ovat hyönteispölytteisiä puita. Sen suvussa on 150 lajia ja Suomessa elää yksi alkuperäinen laji metsävaahtera (*Acer platanoides*). (Väre & Kiuru, 2019, s. 211)

Kuva 27. Kuvassa puiston Hopeavaahtera (*Acer saccharinum*) jasmikepensaiden takana ja kuva lehden kääntöpuolesta (Jouko Rikkinen, Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Vuorialava (*Ulmus glabra*) on yksi vanhimmista Inkeren kartanon puistossa kasvavista puulajeista. Vuorijalavia tiedetään kasvaneen puutarhassa jo 1800-luvun alkupuolella. Alla kuvassa (Kuva 28) on puiston todennäköisesti vanhin puu ja viereisessä kuvassa sama puu, josta on otettu kuva yli 100 vuotta myöhemmin.

Kuva 28. Vanha vuorijalava Inkeren kartanon puistossa (Jensenin perheen yksityisarkisto, 1914 ja 2020).

Reinhold piti omaa taimitarhaa äitinsä keittiöpuutarhassa jo pienenä poikana, jossa hän kasvatti siemenestä vuorijalavia, tammia, saarnia ja vaahteroita. Ajan myötä keittiöpuutarha muutti paikkaa, mutta yksi puu näistä taimitarhan puista jäi kasvamaan puistoon, ja se löytyy sieltä edelleen. Reinhold istutti (Kuva 29) vuorijalavan 60-luvulla ja tässä puu on 2020-luvun alussa.

Kuva 29. Äidin keittiöpuutarhaan istutettu vuorijalava sai jäädä kasvamaan keittiöpuutarhan siirryttyä muualle (Jensenin perheen yksityisarkisto, 2020).

Vuorijalava (*Ulmus glabra*) on jalavakasveihin kuuluva tuulipölytteinen puu. Suomessa kasvaa luonnonvaraisena kaksi jalavalajia vuorijalava ja kynäjalava. Puu kasvaa mieluiten kosteahkossa tuoreessa ja runsasravinteisessa maassa ja se on kalkinsuosija. Hyvissä kasvuolosuhteissa se kasvaa 15–25 metriä korkeaksi puuksi. Jalavanlehti karike parantaa maata. Vuorijalava on luokiteltu vaarantuneeksi lajiksi ja sen vuoksi rauhoitettu kaikkialla Suomessa. (Väre & Kiuru, 2019, ss. 41–43)

Punatammi (*Quercus rubra*) on Reinhold Jensenin lempipu. Hän ihastui puun punaiseen syysväriin ollessaan nuorena Amerikassa, ja on sen jälkeen kasvattanut näitä puita Inkerellä jo yli 20 vuoden ajan. Inkeren punatammien juuret juontavat Teijon kartanoon. Reinhold oli huomannut, että tätä puuta kasvoi Teijon kartanon pihalla ja tiedusteli silloiselta kartanon isännältä Meriläiseltä, voisiko hän kerätä pudonneita tammenterhoja omaan käyttöönsä. Terhot itivät hyvin ja niistä saatiin niin runsaasti uusia puuntaimia, jopa niin paljon, että Reinhold pystyi jakamaan niitä avokätisesti eteenpäin. Punatammi alkaa tuottamaan terhoja vasta n. 30 vuoden isässä ja tällä hetkellä Inkeren puistossa (Kuva 30) kasvavat puut tuottavat runsaasti tammenterhoja.

Tammen suku on erittäin vanha ja se käsittää yli 600 lajia. Tammi viihtyy tuoreissa keski- ja runsasravinteisessa maassa. Se kasvaa Suomessa 10–25 metriseksi puuksi. Tammi on melko nopeakasvuinen ja hyvin toipumiskykyinen, jos se saa vain riittävästi valoa. Se voi elää hyväkuntoisena jopa 300 vuotta. Vanhimmat Suomesta löytyvät tammet ovat 400-vuotiaita. Ahvenanmaalaiset suuret tammet, joiden ympärysmitta on yli 170 cm ovat rauhoitettuja. Tammi on Varsinais-Suomen maakuntakasvi ja kasvaa lähinnä tällä seudulla luontaisena lajina. Punatammi on Suomen mittakaavassa vielä melko harvinainen. (Väre & Kiuru, 2019, ss. 49–51)

Kuva 30. Lukuisia punatammia (*Quercus rubra*) kasvaa kartanon puutarhassa (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Vaikka puistossa kasvaakin lukuisia punatammia, on tavallinen metsätammi puiston yleisin puulaji. Vanhin yksilö (Kuva 31) kasvaa pihan paraatipaikalla, vilja-aitan ja päärakennuksen välissä. Sen tiedetään kasvaneen puutarhassa jo 1800-luvulla. Puun oksisto painottuu selvästi etelän puolelle ja Reinhold muistaa, miten sen alaokset viistivät maata jo hänen lapsuudessaan.

Kuva 31. Puiston yksi vanhimmista puista on vanha tammi (*Quercus robur*) (Hanna de Jong-Mannila, 2023).

Puiston harvinaisimmat puut on saatu Inkerelle Reinholdin henkilökohtaisten suhteiden avulla, kun 2010-luvun alussa Inkeren ja Viurilan kartanon isännät harrastivat taimien vaihtoa. Piikkiaralia sekä samettisumakki ovat molemmat päätyneet puistoon hyväntahtoisten ystävien tapaamisten kautta. Piikkiaraliasta (Kuva 32) Reinhold sai juurivesan ja samettisumakista (Kuva 33) taimen, ja nämä molemmat ovat istutettu pikkumetsään. Ollessaan Amerikassa Reinhold näki paljon samettisumakkeja, mutta ei silloin tiennyt, että ne voisivat viihtyä myös Suomen ilmastossa. Ystävän puistosta löytynyt puu olikin iloinen yllätys. Nyt molemmat puulajit lukeutuvat Inkeren kartanon puiston arvokkaiisiin harvinaisuuksiin. Piikkiaralia (*Aralia elata*) on Suomessa tulokaslaji. Sitä esiintyy Suomessa vain vähän ja muutamat tunnetut puut sijoittuvat Varsinais-Suomen alueelle. (Laji, n.d.)

Kuva 32. Reinhold ja Maija piikkiaralian (*Aralia elata*) vieressä pikkumetsässä (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Samettisumakki (*Rhus typhina*) on saanut nimensä versojen samettisesta karvapeitteestä. Se leviää voimakkaasti ja muodostaa helposti suuria kasvustoja juurivesojen avulla. Sillä on myös poikkeuksellinen pölytysstrategia, sillä se aikatauluttaa mesitarjoiluaan hyönteisille. Hedekasvit tarjoavat mettä ainoastaan aamupäivisin ja emiyksilöt vasta iltapäivisin. Näin hedekasveilla vierailleet hyönteiset siirtävät aamupäivän siitepölylastinsa emikukille. (Laji, n.d.-a)

Kuva 33. Samettisumakki, (*Rhus typhina*) (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Pennsylvanian saarni, punasaarni (*Fraxinus pennsylvanica*) on toinen puu, jonka alkuperä juontaa Amerikkaan. Opiskellessaan 1960-luvun lopussa Amerikassa Wisconsinin Kenoshassa, keräsi Reinhold farmin pihalta lehmähaan vierestä punasaarnen siemeniä ja postitti nekin kirjekuoressa äidilleen Suomeen. Äiti kasvatti siemenistä taimet ja istutti taimet Inkerelle 1970-luvun alussa. Puu (Kuva 34) on sen jälkeen tuottanut runsaasti siemeniä, joista Reinhold on kasvattanut lisää taimia.

Punasaari on Suomessa yleinen koristepuu ja se muistuttaa lehtosaarnea, mutta on sitä pienempi ja talvenkestävämpi. Punasaarni viihtyy runsasravinteisella puoliaurinkoisella kasvupaikalla. Se on nopeakasvuinen puu ja sillä on kaunis keltainen syysväri. (Mustila, n.d.)

Kuva 34. Pennsylvanian saarni, punasaarni (*Fraxinus pennsylvanica*) (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Amerikanjalopähkinä (*Junglans cinera*) kasvaa pikkumetsässä aivan keltaisen puodin takana. Puu (Kuva 35) on hankittu Iolan arboretumista Kiikalasta. Se on kasvanut hyvin ja tuottaa suuria itäviä pähkinöitä. Reinhold on kuitenkin oppinut, että pähkinöiden itäminen voi kestää. Kylvetyt pähkinät kestävät joskus yllättävänkin kauan itää ja muutama kerta on istutuslaatikoiden mullat heitetty jo kompostiin, jossa sitten pähkinät ovatkin yhtäkkiä alkaneet itää. Amerikanjalopähkinän pähkinät kasvavat terttuina ja ovat huomattavan suuria.

Kuva 35. Amerikanjalopähkinä (*Junglans cinera*) (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Lännendouglaskuusi (*Pseudotsuga menziesii*) on yksi Inkeren puiston vanhimpia havupuulajeja. Tiedetään, että lännendouglaskuusi (Kuva 36) löytyi myös Olssonin kasviluettelosta. Reinhold muistelee, että puistossa oli muutama vanha douglaskuusi, jotka saattoivat olla alkuperältään Olssonin suunnitelmasta. Puut olivat kuitenkin vuosien saatossa kasvaneet vinoon ja 90-luvun alkupuolella viimeinenkin niistä kaatui syysmyrskyssä. Onneksi Reinhold oli kuitenkin ehtinyt kerätä puista siemenet talteen ennen niiden kaatumista ja istuttanut niitä uudelleen puistoon. Näistä puista edelleen yksi löytyy puiston etunurkasta, surukuusikon ja kuusiaidan välistä. Puiston jäljellä oleva lännenedouglaskuusi on kuvassa 36.

Kuva 36. Douglaskuusi (*Pseudotsuga menziesii*) nro 61 sekä kuusen käpy (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Koreanpihta (*Abies koreana*) on Reinholdin mielestä kasvatavaltaan yksi kauneimmista pihdoista. Inkerellä koreanpihtoja (Kuva 37) kasvaa puiston pohjoislaidalla. Taimet ovat hankittu Röykän taimitarhasta 1990-luvun alussa. Reinholdin kokemuksen mukaan puut ovat melko hidaskasvuisia ja taimet ovat kasvatavaltaan persoonallisia kannasta riippuen. Taimet eivät siis ole kasvatavaltaan veljiä keskenään vaikka samaa lajia ovatkin.

Kuva 37. Koreanpihta (*Abies koreana*) (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Koreanpihta (*Abies koreana*) on kotoisin Etelä-Koreasta ja on siellä luokiteltu uhanalaiseksi. Puulla on paksut neulaset ja viistosti ylöspäin kaartuvat latvaoksat, joista syntyy sen itämainen habitus. Tunnusomaista sille ovat punaiset ylöspäin kasvavat kävyt, joita näkee jo nuorissakin puissa. (Mustila, n.d.-a)

Lännenhemlokki (*Tsuga heterophylla*) on melko nuori tulokas Inkeren puistossa. Reinhold hankki 1980-luvulla kolme tainta Mustilasta. Vastoin kirjatiedon synnyttämää mielikuvaa, ovat ne viihtyneet Inkeren puistossa erinomaisesti. Lännenhemlokin sopeutumiseen Suomen ilmastoon riippuukin siementen alkuperästä. Brittiläisen Kolumbian sisäosista 1930-luvulla saatu kanta on viihtynyt Suomessa hyvin ja saavuttanut jopa tukkipuun koon (Mustila, n.d.-b).

Makedonian mänty (*Pinus peuce*) kasvaa aivan puiston länsireunalla. Männyt (Kuva 38) olivat ensin istutettu toisaalle, mutta ne eivät viihtyneet märässä kasvupaikassa ja ne siirrettiin niiden nykyiseen, sopivan kuivaan paikkaan. Tarkkaa ajankohtaa tälle ei ole tiedossa. Reinhold oli hankkinut taimet Helisnummen taimistosta.

Kuva 38. Makedonian mänty (*Pinus peuce*) (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Surukuusia (*Picea abies f. pendula*) on istutettu kartanon etupihalle pieni ja tiheä ”mikrometsä” (Kuva 39). Reinhold oli saanut surukuusen taimia Metsäntutkimuslaitokselta vuonna 1983. Taimiaines oli pistokkaista kasvatettuja klooneja, jotka olivat kerätty Suomesta löytyneistä emopuista. Taimet olivat eri emoista, joten se, kuinka paljon oksat riippuvat vaihteli eri yksilöillä. Taimia oli niin paljon, että niistä riitti myös istutettavaksi noin puolen hehtaarin verran lähimetsään puiston ulkopuolelle.

Kun Reinhold myöhemmin keräsi surukuusten siemeniä ja kylvi niitä uudestaan, sai hän huomata, että vain 10–15 % niistä kasvoi riippakuusiksi. Lopuista kasvoi ihan tavallisia metsäkuusia.

Kuva 39. Surukuusi (*Picea abies f. pendula*) (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Sembrämänty (*Pinus sembra*) kuuluu puiston vanhoihin puulajeihin (Kuva 40). Niitä on istutettu puistoon jo 1950-luvun lopulla ja taimien alkuperä on Harvialassa. Puille tyypillisesti ne ovat ulkonäöltään vanhemmiten ränsistyneet. Alimmat oksat ovat kuivuneet ja suurin osa niistä onkin poistettu. Nyt näistä puista on jäljellä enää kolme yksilöä.

Kuva 40. Sembrämänty (*Pinus sembra*) (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

Siperianpihta (*Abies sibirica*) lukeutuu puiston 50-luvulla istutettuihin puihin. Pihta kasvaa kartanon puiston pohjoispuolella sijaitsevassa pikkumetsässä (Kuva 41). Pikkumetsässä kasvaa runsaasti erilaisia puulajeja luonnontilaisesti.

Kuva 41. Siperianpihta (*Abies sibirica*) nro 43 (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.).

4.2.2 Nykyinen kasvillisuus verrattuna Olssonin kasvillisuussuunnitelmaan

Paul Olssonin kasvillisuussuunnitelmassa oli yhteensä viisikymmentä kasvilajia. Hänen vuonna 1947 tuottamaan puutarhasuunnitelmaan ei kuitenkaan ollut merkitty mitä puita tai pensaita oli mihinkin kohtaan suunniteltu. Näin vertailu puiston nykyisten lajien ja suunnitelmassa olleiden puu- ja pensaslajien osalta on tässä tehty vertailemalla listausta nykyisistä puista Olssonin kasvillisuuslistaukseen.

Taulukkoon 6 on listattu kaikki Olssonin kasvillisuussuunnitelman puu- ja pensaslajit. Lisäksi värillä on merkitty ne lajit, jotka löytyvät puistosta vielä tänä päivänä. Nykyisessä puistossa on jäljellä viisi suunnitelmanmukaista lehti- tai havupuulajia. Suunnitelman mukaisia pensaslajeja löytyy pihalta useampi. Niitä on yhteensä 9 kappaletta. Suurin osa kartanopuistossa nykyisin kasvavista lehtipuista on metsätammia ja niitä kasvaa

puukujanteessa puiston sisääntulotien reunoilla. Tämä puulaji löytyy myös Olssonin kasvillisuuslistauksesta.

Päärakennusta ympäröivät (Kuva 42) neilikkaruusut (*Rosa 'F. J. Grootendorst'*). Ne voivat olla yksi harvoista Olssonin suunnitelman jäänteistä. Tämä laji nimittäin löytyy sekä Olssonin kasvilistalta sekä hänen piirustuksestaan, jossa samalle kohdalle oli piirrettynä pensaita. Myös päärakennuksen pohjoispäässä sijaitsevat jasmikepensaat (*Philadelphus*) voivat olla alkuperäisiä. Myös ne kasvavat piirustuksen mukaisella paikalla.

Kuva 42. Neilikkaruusut ja jasmikepensaat Inkeren kartanon puutarhassa (Hanna de Jong-Mannila, 2024).

Taulukko 6. Listaus Paul Olssonin Inkeren kartanoon suunnitteleman puutarhasuunnitelman kasveista (Kuva 21) (Jensenin perheen yksityisarkisto, n.d.). Keltaisella värillä on merkitty kasvit, jotka löytyvät puistosta edelleen

	Tieteellinen nimi
1.	<i>Syringa vulgaris</i>
2.	<i>Larix sibirica</i>
3.	<i>Berberis Thunbergii</i>
4.	<i>Spiraea superba</i>
5.	<i>Amelanchier botryapium</i>
6.	<i>Pseudotsuga Douglasii</i>
7.	<i>Lonicera tatarica</i>
8.	<i>Prunus padus</i>
9.	<i>Quercus robur</i>
10.	<i>Populus trichocarpa</i>
11.	<i>Tilia parvifolia</i>
12.	<i>Salix alba splendens</i>
13.	<i>Pinus Cembra</i>
14.	<i>Abies balsamea</i>
15.	<i>perenner</i>

16. *Potentilla fruticosa*
17. *Aronia floribunda* (nyk.*prunifolia*)
18. *Eleagnus argentea*
19. *Syringa Josikea*
20. *Sorbus skandica*
21. *Salix adenophylla*
22. *Spirea arguta*
23. *Phlox Himburg*
24. *Polyantharosor*
25. *Rosa F.J. Grootendorst*
26. *Malus Sargentii*
27. *Philadelphus grandiflorus*
28. *Viburnum lantana*
29. *Acer ginnala*
30. *Evonymus europaea*
31. *Aralia mandehurica*
32. *Corylus avellana*
33. *Syringa reflexa*
34. *Symphoricarpus racemosus*
35. *Salix alba splendens* (busk)
36. *Sambucus nigra*
37. *Spiraea Vanhouttei*
38. *Spiraea Billardii*
39. *Ribes alpinum*
40. *Salix purpurea*
41. *Rhamnus frangula*
42. *Diervilla florida venusta*
43. *Philadelphus coronarius*
44. *Hydrangea arborescens*
45. *Mahonia aquilefolium*
46. *Ampelopsis Engelsmannii*
47. *Klångrosor*
48. *Lonicera caprifolium*
49. *Berberis Thunbergii*
50. *Caragana arborescens*
51. *Hydrangea paniculata gr.fl*

4.3 Kohteen merkittävyys ja siihen liitetyt arvot

Inkeren kartanoa voidaan pitää historiallisesti, maisemallisesti sekä puutarhanhoidollisesti merkittävänä kohteena. Lisäksi kohteeseen voidaan liittää puutarhataiteellisia arvoja.

Inkeren kartanon historiallinen perspektiivi on hyvin pitkä. Sen varhainen historia ulottuu aina keskiaikaan, aikaan ennen 1500-lukua. Kartanon vaiheet kruunutilasta ratsutilaksi ja sittemmin Jensenin perheen omistukseen on ollut Suomen mittakaavassa poikkeuksellisen pitkä. Inkeren kartanolla ei ole valtakunnallisesti merkittävän rakennetun ympäristön statusta mutta se sijaitsee alueella, jossa on lukuisia näin rekisteröityjä kohteita. Varsinais-Suomessa näitä on yli 120 ja Salossa vajaa 30 kohdetta.

Inkeren kartanon puutarha voidaan todeta historiallisesti arvokkaaksi, koska sen vanha ja historiallinen kerroksellisuus näkyy kohteen rakenteissa, tyylipiirteistä sekä rakennetun alueen osissa. Kartanopuiston vanhin rakennus, vilja-aitta on rakennettu 1804. Päärakennus on sijainnut samalla paikalla todennäköisesti saman ajan, vaikka palo tuhosikin päärakennuksen 1800-luvun lopussa. Näiden rakennusten väliin jäävällä alueella on puiston vanhimpia puita, joita ovat mm. vuorijalava sekä metsätammi.

Kartanon puistoalue on Varsinais-Suomen maakuntakaavassa määritetty rakennetun ympäristön suojelualueeksi sekä kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta tärkeäksi alueeksi. Puutarha on osa laajempaa maisemakokonaisuutta ja vanhaa kulttuurimaisemaa.

Kartanon puutarha on ollut samalla paikalla yli 200 vuotta. Jäljellä on vielä muutamia puita tuolta ajalta mutta myös valtava määrä uusia puita eri vuosikymmeniltä. Viimeisen 60 vuoden aikana puistosta on muodostunut puupuisto eli arboretum Reinhold Jensenin pitkäjänteisen ja intohimoisen puukiinnostuksen ansiosta. Puistosta löytyy tällä hetkellä yli 60 erilaista puulajia. Kohdetta voidaan pitää lajistoltaan arvokkaana.

Paul Olssonin tiedetään suunnitelleen ja toteutettaneen puutarhasuunnitelman Inkeren kartanolle. Suunnitelman ei voida yksiselitteisesti todeta edustavan suunnittelijan tyypillistä toteutusta, sillä sieltä puuttuu lukuisia hänelle tyypillisiä elementtejä. Näiden puuttuminen ei kuitenkaan vähennä suunnitelman arvoa.

Puutarhataiteellista arvoa nostaa se, että suunnitelmasta on säilynyt kasvillisuusluettelo. Luettelo on harvinaista historiallista tietoa sillä kasvuluettelot ovat useimpien suunnitelmien osalta kadonneet. Kohteen puutarhataiteellista arvoa heikentää kuitenkin se, että suurin osa suunnitelmassa olevista elementeistä on joko purettu tai jätetty alun perin kokonaan rakentamatta. Kartanopuutarhan puukujanne on kuitenkin yksi merkittävä säilynyt kokonaisuus ja se on puutarhataiteellisesti arvokas.

5 Inkeren kartanopuiston kehittäminen

Inkeren kartanoa voidaan pitää historiallisesti, maisemallisesti sekä puutarhanhoidollisesti merkittävänä kohteena. Lisäksi kohteeseen voidaan liittää puutarhataiteellisia arvoja.

Kartanoalueen arvokkaimpia piirteitä ovat siihen liitettävä ajallinen kerroksellisuus, puutarha-arkkitehti Paul Olssonin laatiman suunnitelman osittainen toteutuminen ja sen säilyneet osat sekä kartanotontin merkitys osana suurempaa maisemakokonaisuutta ja kulttuurimaisemaa. Säilyäkseen arvokkaana puistoalueena, tulee näitä arvoja vaalia. Ympäristöjen säilyminen seuraaville sukupolville vaatii osaamisen lisäksi kohteen arvojen tunnistamista ja määrätiedoista työtä niiden säilyttämiseksi.

Parhaiten kartanopuistoa voidaan ylläpitää laatimalla sille kehittämis- ja hoitosuunnitelma, jossa määritetään pitkän tähtäimen tavoitteiden lisäksi puuston ja muun kasvillisuuden hoitotoimenpiteet. Suunnitelmien tuottaminen on julkisissa kohteissa keskeinen työkalu ja niistä löytyy lukuisia esimerkkejä. Näistä yksi on Helsingin kaupungin julkaisema Herttoniemen kartanopuiston ja rantapuiston hoito- ja kehittämissuunnitelma vuosille 2011–2025 (Helsingin kaupungin rakennusvirasto, 2009)

Kehittämis- ja hoitosuunnitelman tuottamista ei ollut mahdollista toteuttaa tämän lopputyön yhteydessä. Tästä johtuen seuraavassa tuodaan esiin näkökulmia siihen, miten tässä työssä kerättyä tietoa voidaan hyödyntää myöhemmin Inkeren kartanopuistolle tehtävässä kehitys- ja hoitosuunnitelmassa.

Inkeren kartanopuiston tulevan kehittämissuunnitelman tavoitteita ohjaa ensisijaisesti Varsinais-Suomen maakuntakaava. Kaavassa puistoalue on määritetty rakennetun ympäristön suojelualueeksi ja kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta tärkeäksi alueeksi. Kaavan antaman suunnittelumääräyksen mukaan alueelle laadittavat suunnitelmat ja toimenpiteet tulee laatia maisema-arvoja tukevista lähtökohdista.

Kehittämisperiaatteiden tavoitteiden tulee kunnioittaa kartanotontilla säilyneitä aikatasoja ja kerrostumia sekä pyrkiä palauttamaan Olssonin suunnitelma ainakin niiltä osin, kun sen tiedetään toteutuneen tai mahdollisesti jopa kokonaan. Tässä työssä koottu tieto Inkeren kartanon ja -puiston historiasta ja nykytilasta, Paul Olssonin puutarha- ja kasvillisuussuunnitelma sekä kohteeseen liitetyt arvot, ja näistä yhteensä saatu tieto auttavat muodostamaan hyvän kokonaiskuvan alueesta.

Yksityisissä kohteissa sekä ajankäytölliset että taloudelliset resurssit puiston hoitoon ovat usein niukkoja. Hoitotoimenpiteiden suunnittelussa auttaa puistoalueen jakaminen osiin. Tässä työssä tuotettu piirros kartanon puistosta (liite1), toimii tähän hyvänä pohjana, sillä siinä näkyvät puistoalueen rakennukset, kulkuväylät ja kasvillisuusalueet. Sektoreiden luomisessa tulee pyrkiä siihen, että puistoalue jakautuu riittävän pieniin ja arvollisesti samanlaisiin kokonaisuuksiin. Tähän kannattaa hyödyntää Olssonin suunnitelmaa sekä tässä työssä kuvattuja puistoon liitettäviä arvoja. Esimerkkinä tästä kujanteen rajaaminen omaksi sektorikseen, jolloin sille voidaan luoda selkeä oma hoitotoimenpidesuunnitelma.

Puistoalueen jakaminen sektoreihin mahdollistaa myös alueiden priorisoinnin, jos resurssit eivät riitä koko alueen hoitoon. Priorisoinnissa voidaan myös hyödyntää Olssonin suunnitelmaa sekä alueeseen liitettyjä arvoja. Hoitotoimenpiteet voidaan suunnitella sektoreittain aloittaen rakenteiden ja puuston kuntotarkistuksella. Puuston kuntotarkistukseen kannattaa hyödyntää arboristia, joka osaa antaa myös puiden hoitosuositukset.

Hyvällä suunnittelulla, puistoalueen jakamisella pienempiin kokonaisuuksiin ja kokonaisuuksien asettaminen tärkeysjärjestykseen, luodaan selkeä ja kustannuksellisesti hallittava kokonaisuus.

6 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön päätavoitteena on ollut koota ja dokumentoida tietoa Inkeren kartanon pihan ja rakennuksia ympäröivän puiston puustosta nykytilassa sekä peilata sitä puutarha-arkkitehti Olssonin suunnitelmaan. Toissijaisena tavoitteena on ollut tuottaa Jensenin perheelle tietoa Inkeren kartanopuistoon liitettävistä arvoista sekä kartanopuiston hoidosta.

Inkeren kartano on ollut Jensenin suvulla yli sadan vuoden ajan ja sinä aikana on kartanon toiminnoissa tapahtunut muutoksia. Maatalouden kehittyessä talousrakennusten siirtyminen puiston ulkopuolelle on luonut tilaa puiston kehittymiselle. Viimeisen 60 vuoden aikana puusto onkin kehittynyt voimakkaasti Reinhold Jensenin pitkäjänteisen työn ansiosta. Inkeren kartanon puutarha on nykyisin arboretum, jossa on yli 90 erilaista puu- ja pensaslajia. Vaikka tämän työn esisijainen tavoite onkin ollut kartanopuiston puuston dokumentointi, on tietoa haluttu kerätä kokonaisvaltaisesti yleisinventoinnin määrittämässä laajuudessa. Tässä työssä koottujen tietojen perusteella on kohteen arviointi, vertailu muihin kohteisiin, sekä jatkotoimenpiteiden suunnittelu myöhemmin helpompaa.

Tämän työn keskeisin tulos on maastoinventoinnin avulla tuotettu piirros (liite 1) kartanopuiston puista sekä listaus siinä esiintyvistä puulajeista. Näiden dokumentointi oli Jensenin perheelle tärkeää, jotta tämä tieto saadaan siirrettyä seuraaville sukupolville. Inkeren kartanon puutarha on nykyisin arboretum, jossa on yli 90 erilaista puu- ja pensaslajia. Puutarhassa kasvaa lukuisia lehtipuita muun muassa metsätammea, punatammea ja vuorijalavaa. Tämän tiedon kokoaminen ja dokumentointi onnistui tässä työssä mielestäni hyvin. Vaikka tiedon kokoaminen aluksi tuntuikin tämän työn helpoimmalta osalta, osoittautui se lopulta melko työlääksi. Maastokäyntien lisäksi työtunteja kului sekä minulla, että erityisesti Jensenin perheelle. Vanhoja ja uusia kuvia luettiin tarkasti, kun puu puulta käytiin piirrosta läpi. Ja juuri kun näytti siltä, että kaikki puut olivat kuvassa, sanoi Reinhold, että tuon puun minä olen kyllä juuri viime talvena kaatanut. Suuri kiitos työstä kuuluu työtä toimeksiantajan puolelta ohjanneelle Maija Jensenille, joka jaksoi oikolukea ja tulkita piirrosta ja varmistaa, että kaikki puut ja puulajit ovat lopulta paikallaan ja luetteloituna. Jensenin perheeltä saatu palaute on ollut kannustavaa ja erityisen hienoa on se, että tämä työ on lähentänyt sukupolvia ja inspiroinut myös uusiin keskusteluihin perheen kesken.

Opinnäytetyö pyrki vastaamaan seuraaviin kysymyksiin; Miten kartanopuiston arvo määritetään ja mikä vaikutus arvoilla on ympäristön säilymiseen ja hoitoon?

Arvoympäristöjen säilyttäminen vaatii kohteeseen liitettävien arvojen tunnistamista sekä tietoa sen oikeanlaisesta hoidosta. Yleisinventointi on toimiva menetelmä kartanopuistojen arvojen tunnistamiseen ja sanoittamiseen. Menetelmän avulla kerättävä tieto tuottaa tietopohjan kohteen arvojen määrittämiseen. Arvot ovat tärkeää tietoa ja toimivat keskeisinä ohjeina tai selkänोजना, mitä vasten kohteen toimenpiteitä, erityisesti julkisissa kohteissa suunnitellaan ja toteutetaan.

Yleisinventointi menetelmää on käytetty julkisten kohteiden arviointiin ammattilaisten toimesta, mutta se soveltuu mielestäni hyvin myös yksityisten kohteiden arviointiin. Yksityisissä kohteissa resurssit ovat kuitenkin usein rajalliset, eikä tällaiseen työhön riitä aikaa. Yksi oivallus tässä työssä on ollut se, että kaikkea tekemistä, kohteesta riippumatta ohjaavat arvot. Myös yksityisten kohteiden hoitoa ohjaavat arvot, vaikka niitä ei olisikaan tunnistettu ja sanoitettu. Yksityisissä puistokohteissa hoitosuunnitelman tavoitteita ohjaa usein yksittäisten omistajien oma osaaminen ja mielenkiinto, jotka muodostuvat hänen omasta arvomaailmastaan. Hoitotoimenpiteet voivat olla pistemäisiä ja nopeatempoisia, vaikka lähtökohtaisesti suositus on, että hoitotoimenpiteet olisivat harkittuja ja hidastempoisia.

Pitkällä aikavälillä olisi suositeltavaa luoda suvun yhteinen visio miltä puiston halutaan näyttävän vielä sadan vuodenkin päästä. Olennaista on myös keskustella ja tunnistaa suvun yhteiset arvot. Tämä työ on osoittanut, että arvot ovat keskeinen tekijä, joka vaikuttaa siihen, miten ympäristöjä kehitetään, hoidetaan, ja miten sitä tietoa käytetään hoidon suunnitteluun. Arvot näkyvät suoraan kohteen kehitys- ja hoitotoimissa, jotka joko ylläpitävät kohteen arvoa tai sitten vähentävät sitä.

Arvoympäristöjen hoitoon on Suomessa olemassa vain vähän ohjeistusta ja tietoa. Lisäksi olemassa oleva tieto on pääosin tuotettu julkisiin kohteisiin. Yksityisten kohteiden hoitoa ja kehittämistä ohjaa käytännössä vain kaavoitus. Hoito ja kehitys ovat yksittäisen kartanonomistajan tietotaidosta kiinni. Siksi olisi tärkeää, että myös yksityisiä kohteita inventoidaan ja näin saadaan tuotettua tietoa hoidon ja kehittämisen tueksi.

Rakennukset ja niiden ympäristö muodostavat kokonaisuuden, joita toivoisi tarkasteltavan enemmän yhdessä. Ei ole kartanopuutarhaa tai -puistoa ilman kartanoa. Sekä julkiset että yksityisessä omistuksessa olevat kartanopuistot ovat oman aikakautensa edustajia ja selkeä rakennetun ympäristön kokonaisuus, joka ansaitsisi kirjallisuudessa tulla paremmin huomioiduksi. Yleisinventointi on yksi poikkileikkaava menetelmä, jossa tarkastellaan kokonaisuutta, sekä taloa että sen ympäristöä. Juuri tämä teki metodista mielenkiintoisen.

Työssä on käytetty keskeisenä tietoperustana Ranja Hautamäen historiallisten puutarhojen inventointiopasta. Vaikka kirja on jo melko vanha, on se mielestäni erittäin hyvä perusopas. Olisi toivottavaa, että aiheesta kirjoitettaisiin uusia oppaita tai päivitetäisiin nykyisiä. Tai käännettäisiin ulkomaista alan kirjallisuutta ja muokattaisiin niitä tarpeellisin osin suomalaisiin olosuhteisiin sopiviksi. Arvokasta olisi myös se, että kaikki nykyisin olemassa oleva tieto koottaisiin yhteen.

Tässä työssä käytetyn kirjallisuuden ikä näkyi erityisesti siinä, että niissä ei juuri käsitelty ilmastonmuutosta tai luonnon monimuotoisuutta. Tältä osin uskon, että tulemme jatkossa saamaan tärkeää lisätietoa näiden vaikutuksesta kartanopuistoihin. Esimerkiksi vanhojen puiden merkityksestä ja tärkeydestä opitaan koko ajan lisää. Niiden arvo ympäristölleen ymmärretään jo nyt. Kartanopuistot ovat yksi merkittävimpiä rakennettujen ympäristöjä, joissa on mahdollista vaalia vanhoja puita ja antaa niiden tuottaa ekosysteemipalveluja koko niiden elinkaaren ajan. Kartanopuiston hoidossa aikaperspektiivi on tavalliseen rakennettuun ympäristöön nähden poikkeuksellinen. Katupuun keskimääräinen ikä on 30 vuotta, mutta kartanoympäristössä 30-vuotias puu on vielä aika nuori. Inkeren kartanopuiston vanhoilla puilla, kuten vuorijalavalla ja metsätammella, on suuri merkitys puutarhan historialliselle ja ekologiselle arvolle. Ne tarjoavat elinympäristön monille lajeille.

Aikaperspektiivi on myös keskeinen elementti kartanopuistojen hoitoa suunnitellessa. Näiden ympäristöjen hoitotoimenpiteitä ei voida suunnitella yhtä tarkasti kuin tavallisilla viheralueilla. Hoitosuunnitelma tulee laatia kohteen arvojen pohjalta mutta tavoitteet tulee kirjata ilman tarkkaa määritelmää niiden toteutusaikataulusta. Aikataulua tulee arvioida sesonki kerrallaan. Oikeanlaisilla ja oikeasuhtaisilla hoitotoimenpiteillä voidaan varmistaa, että kohde säilyy arvokkaana vielä seuraavatkin sata vuotta. Johtava ajatus tässä ympäristössä onkin aina vaalia ja säilyttää olemassa oleva enemmän kuin uudistaa. Jos uudistuksia joudutaan tekemään, tehdään ne vanhaa kunnioittaen.

Tutustuminen Paul Olssoniin ja hänen tuotantoonsa tämän työn kautta on ollut mielenkiintoista. Aiheeseen olisi voinut uppoutua todella syvälle ja tuntuukin, että tässä työssä analysointi jäi varsin kevyeksi. Työn suurin anti voi olla se, että Olssonin vuosia kadoksissa ollut puutarhasuunnitelma löydettiin ja saatiin yhdistettyä talon historiatiedoissa olleeseen kasvillisuussuunnitelmaan. Toivottavaa olisi, että kasvillisuussuunnitelma saataisiin myös osaksi Arkkitehtuurimuseon arkistoa, jolloin se olisi jatkossa myös muiden tutkijoiden käytössä. Mikäli Jensenin perhe päättää aloittaa puiston restauroinnin ja Olssonin suunnitelman palauttamisen suunniteltuun muotoonsa, olisi hienoa, että kasvillisuussuunnitelman kasveja pyrittäisiin myös palauttamaan.

Olen kiitollinen koko Jensenin perheelle, mutta erityisesti Maija Jensenille saamastani mahdollisuudesta perehtyä Inkeren kartanon puutarhaan ja sitä kautta historiallisten puutarhojen inventointimenetelmään. Olen tämän työn kautta löytänyt viheralalta sen ”oman juttuni”, joka tuntuu loputtoman kiinnostavalta ja jonka parissa toivoisin vielä joskus työskenteleväni.

Lähteet

Arboretum Mustila (n.d.). *Acer saccharinum* – hopeavaahtera.

http://www.mustila.fi/kasvit/acer_saccharinum_hopeavaahtera

Arboretum Mustila (n.d.-a). *Abies koreana* - koreanpihta

http://www.mustila.fi/kasvit/abies_koreana_koreanpihta_0

Arboretum Mustila (n.d.-b). *Tsuga heterophylla* – lännenhemlockki

http://www.mustila.fi/kasvit/tsuga_heterophylla_lannenhemlockki

Haikonen, I. & Teräväinen, E. (2006). *Kartanon mailla – Sätäreitä ja rälssimiehiä*. Genimap Oy.

Hautamäki, R. (2000). *Portti puutarhaan. Historiallisten puutarhojen inventointiopas*. Museovirasto.

Inkere. (n.d.) *Inkeren kartanon kotisivut*.

<https://www.inkere.fi/wordpress/tila/tilan-historia>

Kuusiluoma, P.T. (1998). *Inkeren kartano Jensenin suvulla*. Gummerus Kirjapaino Oy.

Laji. (n.d.). *Aralia elata* - Piikkiaralia. Havainnot Suomessa.

<https://laji.fi/taxon/MX.40716>

Laji. (n.d.-a). *Rhys typhina* - Samettisumakki

<https://laji.fi/taxon/MX.5024570>

Laurila, A. & Saija, O. (1990). *Historia, kurssi III*. WSOY.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999.

[Maankäyttö- ja rakennuslaki... 132/1999 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Museovirasto. (n.d.). Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY.

https://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx

Mustila arboretum. (n.d.). *Fraxinus peensylvanica*, punasaarni.

http://www.mustila.fi/kasvit/fraxinus_peensylvanica_punasaarni

Helsingin kaupungin rakennusvirasto. (2009). *Herttoniemen kartanopuiston ja rantapuiston hoito- ja kehittämissuunnitelma vuosille 2011–2025*.

[Herttoniemi raportti nettiin 2012.pdf \(hel.fi\)](#)

Ilola, P. (2024) Suullinen tiedonanto.

Paikkatietoikkuna. (n.d.-a). *Varsinais-Suomen maakuntakaavayhdistelmä*.

<https://kartta.paikkatietoikkuna.fi>

Perälä, T., Liski, M., Ruoff, E. (2017). *Julkiset kaupunkipuistot ja huvilapuutarhat Helsingissä. Kunnostus- ja ylläpito-ohjelma 2018–2038*.

Oja, A. (1958). *Perttelin historia*. Perttelin kunta ja seurakunta.

Rinne, H. (2016). *Perinnemestarin tyylikirja. Talon osat aikakausittain 1700–1970*. WSOY.

Sinkkilä, J., Donner, J., Mannerla-Magnusson, M. (2020). *Unelma paremmasta maailmasta. Moderni puutarha ja maisema Suomessa 1900–1970*. Painotalo Hansaprint.

Suomen ICOMOS. (n.d.). *Firenzen julkaisu*.

<https://icomos.fi/kansainvaelinen/julistukset-ja-suositukset/firenzen-julistus/>

Suomen ympäristökeskus. (n.d.-a). *Rannikkovesien ekologinen tila*

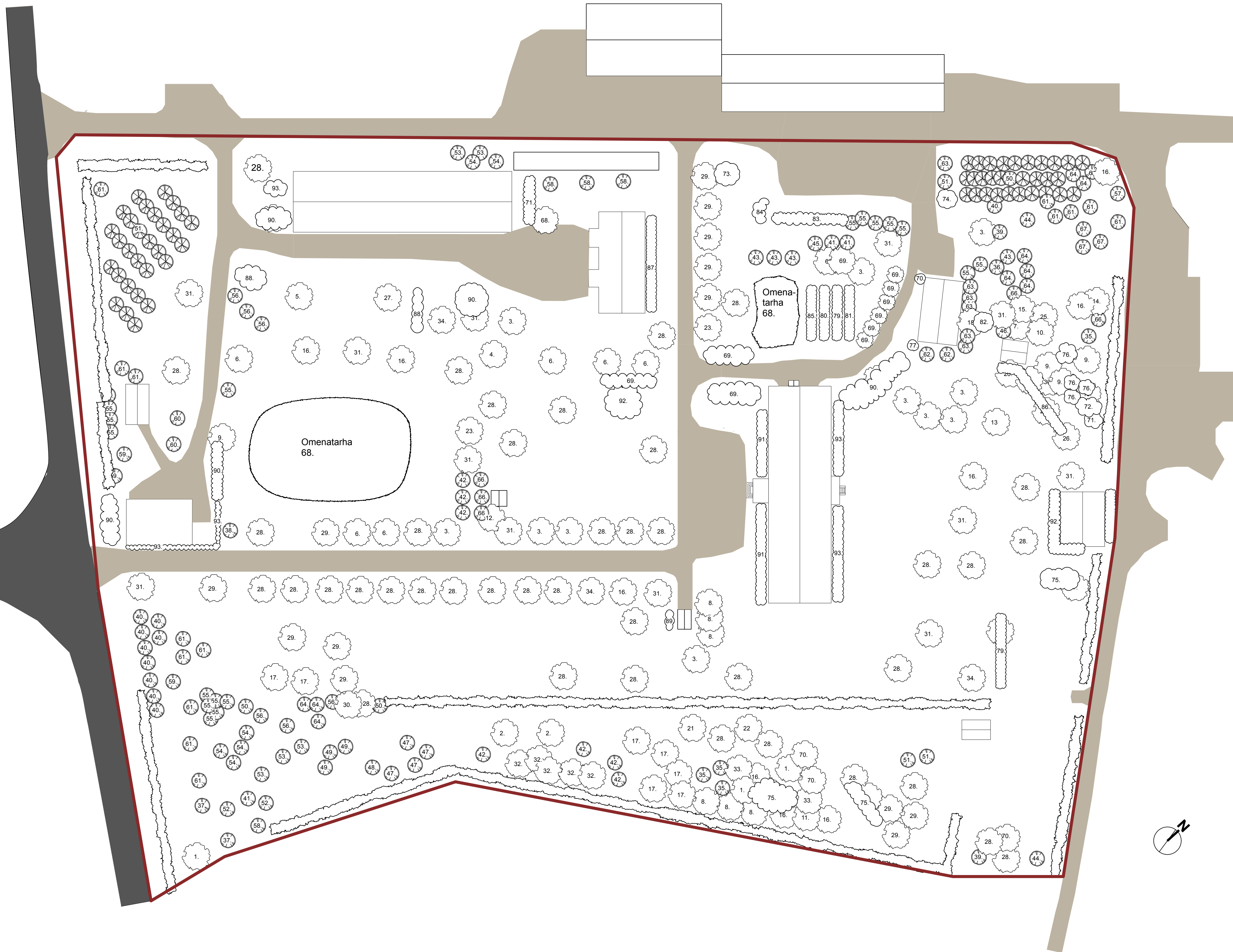
[Suomen ympäristökeskus > Vesistöjen kemiallinen tila on edelleen huono \(syke.fi\)](#)

Suomen ympäristökeskus. (n.d.-b). *Luonnonsuojeluohjelma-alueet*.

[Luonnonsuojeluohjelma-alueet - Luonnonsuojeluohjelma-alueet - Aineistot - Syken metatietopalvelu \(ymparisto.fi\)](#)

Väre, H.& Kiuru, H. (2019). *Suomen puut ja pensaat*. Metsäkustannus.

Liite 1. Piirros kartanon puutarhan puustosta

Kaupunki / kylä Pertteli / Inkere	Viranomaismerkintöjä
Rakennustoimenpide Inventointi	Piirustuslaji Inventointi 1:500
Rakennus / kohde Inkeren kartanon puisto	Piirustuksen sisältö Inventointi 1:500
Suunnittelijan yhteystiedot ja päiväys Hanna de Jong-Mannila +358 40 5061900 Helsinki 15.5.2025	Suunnitteluala VIHER

Liite 2. Puut ja pensaat sekä niitä vastaavat numerot

		tieteellinen nimi	suomalainen nimi	puun alkuperä
NRO	PUUT			
	Lehtipuut			
1		<i>Alnus glutinosa</i>	tervaleppä	
2		<i>Alnus glutinosa</i> f. <i>quercifolia</i>	tammenlehtitervaleppä	Taimi Tyllilä
3		<i>Acer platanoides</i>	metsävaahtera	
4		<i>Acer platanoides</i> 'Schwedleri'	verivaahtera	
5		<i>Acer rubrum</i>	punavaahtera	
6		<i>Acer saccharinum</i>	hopeavaahtera	
7		<i>Acer spicatum</i>	tähkävaahtera	
8		<i>Acer tataricum</i> ssp. <i>ginnala</i>	mongolian vaahtera	
9		<i>Aesculus hippocastanum</i>	balkaninhevoskastanja (hevoskastanja)	
10		<i>Aralia elata</i>	piikkiaralia	Wiurila 2013
11		<i>Betula alleghensis</i>	keltakoivu	
12		<i>Betula pendula</i>	rauduskoivu	
13		<i>Carpinus betulus</i>	euroopanvalkopyökki	
14		<i>Crataegus grayana</i>	orapihlaja	
15		<i>Fagus sylvatica</i>	pyökki	
16		<i>Fraxinus excelsior</i>	lehtosaarni	
17		<i>Fraxinus pennsylvanica</i>	punasaarni	
18		<i>Junglans cinera</i>	harmaajalopähkinä	
19		<i>Laburnum alpinum</i>	kaljukultasade	
20		<i>Magnolia</i> spp.	magnolia	
21		<i>Populus x berolinensis</i>	berliinipoppeli	
22		<i>Populus nigra</i>	harkovanpoppeli	
23		<i>Prunus maackii</i>	tuohituomi	
24		<i>Prunus sargentii</i>	rusokirsikka	
25		<i>Pterocarya rhoifolia</i>	japaninsiipipähkinä	
26		<i>Quercus macrocarpa</i>	takiaistammi	
27		<i>Quercus petraea</i>	talvitammi	
28		<i>Quercus robur</i>	metsätammi (tammi)	
29		<i>Quercus rubra</i>	punatammi	
30		<i>Rhus typhina</i>	samettisumakki	
31		<i>Ulmus glabra</i>	vuorijalava (jalava)	
32		<i>Ulmus laevis</i>	kynäjalava	
33		<i>Tilia americana</i>	amerikanlehmus	Ilola 2013
34		<i>Tilia cordata</i>	metsälehmus	

		tieteellinen nimi	suomalainen nimi	puun alkuperä
	Havupuut			
35		<i>Abies amabilis</i>	purppurapihta	
36		<i>Abies balsamea</i>	palsamipihta	Röykkä 1988
37		<i>Abies concolor</i>	harmaapihta	
38		<i>Abies fraseri</i>	virginianpihta	
39		<i>Abies holophylla</i>	ussurinpihta	
40		<i>Abies hybridi</i>	pihtaristeymä	Röykkä 1989
41		<i>Abies koreana</i>	koreanpihta	Röykkä 1995
42		<i>Abies lasiocarpa</i>	lännenpihta	
43		<i>Abies sibirica</i>	siperianpihta	Röykkä 1989
44		<i>Abies sachalinensis</i>	sahalininpihta	Röykkä 1995
45		<i>Abies veitchii</i>	japaninpihta	
46		<i>Chamaecyparis pisifera</i>	hernesyypessi	
47		<i>Larix decidua</i>	euroopan lehtikuusi	
48		<i>Larix gmelinii</i> var. <i>japonica</i>	kuriiinlehtikuusi	

49		<i>Larix sibirica</i>	siperian lehtikuusi	
50		<i>Picea abies</i>	metsäkuusi	
51		<i>Picea abies f. pendula</i>	surukuusi	
52		<i>Picea engelmannii</i>	engelmanninkuusi	Helisnummi
53		<i>Picea glauca (Moench Voss)</i>	valkokuusi	Röykkä 1988
54		<i>Picea mariana</i>	mustakuusi	Röykkä 1988
55		<i>Picea omorica</i>	serbiankuusi	Röykkä 1995
56		<i>Picea pungens</i>	okakuusi	
57		<i>Pinus contorta</i>	contortamänty	
58		<i>Pinus peuce</i>	makedonian mänty	Helisnummi 1960?
59		<i>Pinus sembra</i>	sebramänty	
60		<i>Pinus sylvestris</i>	metsämänty	
61		<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaskuusi	
62		<i>Taxus</i>	marjakuusi	
63		<i>Thuja koraiensis</i>	koreantuija	
64		<i>Thuja occidentalis</i>	kanadantuija	
65			kartiotuija	Röykkä 1989
66		<i>Thuja plicata</i>	jättituija	
67		<i>Tsuga heterophylla</i>	lännehemlocki	Mustila 1992

		tieteellinen nimi	suomalainen nimi	puun alkuperä
	Hedelmäpuut			
68			omenapuu	
69			luumupuu	
70			päärynäpuu	

		tieteellinen nimi	suomalainen nimi	puun alkuperä
PENSAAT				
71		<i>Amelanchier alnifolia</i>	marjatuomipihlaja	
72		<i>Amelanchier spicata</i>	isotuomipihlaja	
73		<i>Aronia mitschurii</i>	marja-aronia	
74		<i>Caragana arborescens</i>	siperianhernepensas	
75		<i>Cornus alba 'Sibirica'</i>	korallikanukka	
76		<i>Corylus avellana</i>	euroopanpähkinäpensas	
77		<i>Forsythia ovata</i>	koreanonnenpensas	
78		<i>Philadelphus coronarius</i>	pihajasmike	
79		<i>Ribes nigrum</i>	mustaherukka	
80		<i>Ribes rubrum</i> -ryhmä	valkoherukka	
81		<i>Ribes rubrum</i> -ryhmä	punaherukka	
82		<i>Rhododendron</i>	alppiruusu	
83		<i>Sorbaria sorbifolia</i>	viitapihlaja-angervo	
84		<i>Spiraea 'Grefsheim'</i>	norjanangervo	
85		<i>Ribes uva Crispa</i>	karviainen	
86		<i>Spiraea x billiardii</i>	rusopajuangervo	
87		<i>Symphoricarpos albus var. laevigatus</i>	lumimarja	
88		<i>Syringa josikaea</i>	unkarinsyreeni	
89		<i>Syringa komarowii subsp. reflexa</i>	nuokkusyreeni	
90		<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	

		tieteellinen nimi	suomalainen nimi	puun alkuperä
RUUSUT				
91		<i>Rosa Grootendorst</i> -Ryhmä	neilikkaruusu	
92		<i>Rosa majalis</i>	mökinruusu	
93		<i>Rosa pimpinellifolia</i>	juhannusruusu	

Liite 3. Olssonin kasvillisuusluettelo

PAUL OLSSON
TRÄDGÅRDSARKITEKT

BYÅ: HELSINGFORS, ELEANGÅRDSTÄTTEN
TEL. 80 930
PLANTOROL: GRÄNKULLA
TELEFON ÖSTERS SÖN GRÖNS
TELEGRAMMÖSS: PLANTOLESSON
POSTGIRSKORT 25 515
BANKFÖRSÄMRÖLSEN:
HELSINGFORS KNTIESANK
KANSALLIS-ÖBÄKE-PÄRKE
NORDISKA FÖRENINGSBANKEN

Eder Ref. Ederit V&R Ref. Datum 30/9.47.

Medr. Ingeris gård,
VS/- S a l o.

Värförteckning till ritning
N 1364, 10.9.47.

" 1. Syringa vulgaris	4 st.
" 2. Larix sibirica	10 "
" 3. Berberis Thunbergii	5 "
" 4. Spiraea superba	10 "
" 5. Amelanchier botryapium	60 "
" 6. Pseudotsuga Douglasii	8 "
" 7. Lonicera tatarica	9 "
" 8. Prunus padus	5 "
" 9. Quercus robur	2 "
"10. Populus trichocarpa	3 "
"11. Tilia parvifolia	3 "
"12. Salix alba splendens	3 "
"13. Pinus Cembra	5 "
"14. Abies balsamea	3 "
✓"15. Perenner	80050 " r60
"16. Potentilla fruticosa	20 "
"17. Aronia floribunda	10 "
"18. Eleagnus argentea	10 "
"19. Syringa Josikea	15 "
"20. Sorbus skandica	5 "
"21. Salix adenophylla	5 "
"22. Spiraea arguta	9 "
✓"23. Phlox Hindenburg	50 "
✓"24. Polyanthosor	70100 "
✓"25. Rosa F.J. Grootendorst	60 "
✓"26. Malus Sargentii	10 "
✓"27. Philadelphus grandiflorus	20 "
✓"28. Viburnum lantana	30 "
"29. Acer ginnala	10 "
"30. Evonymus europaea	10 "
"31. Aralia mandchurica	5 "
"32. Corylus avellana	10 "
"33. Syringa reflexa	20 "
"34. Symphoricarpus racemosus	5 "
"35. Salix alba splendens (busk)	15 "
"36. Sambucus nigra	8 "

